Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav sociálních studií

Postoje veřejnosti k činnosti vybraných sekt v České republice

Bakalářská práce

Autor: Anna Dominika Mičková
Studijní program: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Hradec Králové 2025

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor:	**Anna Dominika Mičková**
Studium:	P22P0212
Studijní program:	B0923A190001 Sociální patologie a prevence
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Název bakalářské práce:	**Postoje veřejnosti k činnosti vybraných sekt v České republice**
Název bakalářské práce AJ:	Public Attitudes towards the Activities of Selected Sect in Czech Republic

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se zabývá postoji veřejnosti k činnosti vybraných sekt s náboženským obsahem. Na základě analýzy odborné literatury a dalších zdrojů práce charakterizuje pojem sekta, popisuje činnost a rekrutaci v sektách s akcentem na jejich veřejné působení. Dále se práce zabývá možnostmi prevence. Cílem výzkumného šetření je zjistit jaké má široká veřejnost povědomí o činnosti a vlivu sekt. Kvantitativní výzkumné šetření je provedeno formou online dotazníků vlastní konstrukce.

BARRETT, David V. *Sekty, kulty & alternativní náboženství*. Praha: I. Železný, 1998. 420 s. ISBN 80-240-0066-0.

DOLISTA, Josef a TŮMA, Jiří. *Problematika a prevence "nových náboženských hnutí": vliv "nových náboženských hnutí" na jedince a problematika prevnece*. Deus et gentes. Brno: L. Marek, 2010. 146 s. ISBN 978-80-87127-25-4.

MISAUEROVÁ, Anežka a VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Dětství a sekta*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 28 s. ISBN 80-86991-83-0.

PARTRIDGE, Christopher H. a VOJTÍŠEK, Zdeněk (ed.). *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*. V Praze: Knižní klub, 2006. 448 s. ISBN 80-242-1605-1.

ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Sekty a nová náboženská hnutí: Naděje a rizika*. Přednášky, studie a texty. Praha: Oliva, 1994. 15 s. ISBN 80-901634-6-7.

Zadávající pracoviště:	Ústav sociálních studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 1.3.2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Postoje veřejnosti k činnosti sekt v České republice* vypracovala pod vedením vedoucího PhDr. Josefa Kasala, MBA, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne: 24. 4. 2025

_____

Anna Dominika Mičková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu své bakalářské práce panu PhDr. Josefu Kasalovi, MBA, Ph.D. za jeho cenné rady, vstřícný přístup a metodickou podporu. Díky patří také respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření a přispěli tak k realizaci této práce.

Anotace

MIČKOVÁ, Anna Dominika. *Postoje veřejnosti k činnosti sekt v České republice*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2025. 78 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problematikou sekt a pohledem současné české společnosti na jejich působení. Teoretická část práce se věnuje vymezení pojmů, jako jsou „sekta“, „kult“, „náboženství“ a „církev“, dále pak jednotlivým rizikům, která mohou sekty představovat pro jednotlivce i širší společnost. Následuje kapitola, která představuje role sdělovacích prostředků při informování veřejnosti o sektách a možném výskytu mediálních stereotypech v jejich zobrazování. Dále jsou uvedeny jednotlivé příklady sekt a součástí práce je i problematika prevence, a to jak na individuální, tak i institucionální úrovni. Empirická část práce je založena na kvantitativně orientovaném dotazníkovém šetření, v němž byla pro zjištění postojů respondentů využita Likerova škála. Cílem práce je zjistit, jak veřejnost vnímá existenci a působení sekt v České republice. Na základě analýzy z dostupného výzkumného souboru vyplývá, že společnost přistupuje k tomuto tématu převážně s negativními konotacemi.

Klíčová slova: sekta, kult, mediální obraz, Česká republika

Annotation

MIČKOVÁ, Anna Dominika. *Public Attitudes towards the Activities of Selected Sect in Czech Republic.* Hradec Králové: Faculty Of Education, University of Hradec Králové, 2025. 78 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor's thesis deals with the issue of sects and the perspective of contemporary Czech society on their activities. The theoretical part of the thesis focuses on defining terms such as „sect", „cult", „religion", and „church", as well as the various risks that sects may pose to individuals and society at large. This is followed by a chapter presenting the role of the media in informing the public about sects and the potential occurrence of media stereotypes in their portrayal. Specific examples of sects are also provided, and the thesis addresses the issue of prevention, both at individual and institutional level. The empirical part of the thesis is based on a quantitatively oriented questionnaire survey, in which a Likert scale was used to determine respondents' attitudes. The aim of the thesis is to find out how the public perceives the existence and activities of sects in the Czech Republic. Based on the analysis of the available research sample, it appears that society approaches this topic predominantly with negative connotations.

Keywords: sects, cults, media image, Czech Republic

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 15/2024 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:…… Podpis studenta:……

Obsah

Úvod **9**

1 Pojetí a vymezení sekt ve společnosti **11**

1.1 Problematika vymezení náboženství, církve, kultu a sekty 13

1.2 Možnosti klasifikace sekt 16

2 Charakteristické rysy a rizika sekt **19**

2.1 Rizika vyplývající z účasti na životě v sektách 23

2.2 Jednotlivá rizika 24

2.3 Identita a proměna jedince v sektě 26

3 Společenské vnímání sekt a role médií v jejich interpretaci **28**

3.1 Role sdělovacích prostředků při medializaci problematiky sekt 30

3.2 Mediální stereotypy v kontextu sekt 31

4 Vybrané sekty a jejich charakteristiky **33**

4.1 Církev sjednocení (moonisté) 34

4.2 Hnutí grálů (Poselství grálů) 35

4.3 Imanuelité 36

4.4 Scientologové 37

5 Prevence v oblasti sekt **38**

5.1 Rodina jako prevence 40

5.2 Další instituce zabývající se prevencí 41

6 Výzkumné šetření: Pohled společnosti na činnost sekt v České republice **43**

6.1 Výzkumný problém, cíl a hypotézy 43

6.2 Výzkumná strategie a sběr dat 44

6.3 Charakteristika sběru dat a výzkumného souboru 45

6.4 Rozbor a výsledky výzkumného šetření 46

6.5 Shrnutí výzkumného šetření 63

6.6 Diskuse 64

Závěr **66**

Seznam použitých zdrojů **68**

Seznam tabulek **74**

Seznam grafů **75**

Přílohy **76**

Úvod

Je ideálem společnosti jednotný postoj, jednotný názor, jednotná ideologie? Měla by společnost usilovat o to, aby se jednotlivci nevymykali? Z mého pohledu nikoliv. Novost, tady vykročení ze známých kolejí nebo odklon od běžného či většinového vnímání, může v určitém smyslu znamenat jistou výstrahu a volání po obezřetnosti, nicméně s odstupem a při snaze o pochopení přichází i uvědomění. Proto, byť sekty působí sebevíc kontroverzně, mohou v jistém smyslu posouvat společnost právě tím, že vyvolávají otázky a vybízejí k reflexi. V každém případě je nezbytné umět rozpoznat, co je obohacující přínos a co jsou potencionálně škodlivé praktiky. Ne každá novost je obohacující, proto je důležité společnost vyzývat ke kritickému myšlení, které je pak i známkou vyspělé společnosti.

Člověk v současné moderní společnosti má bezpočet možností a relativně velkou svobodu rozhodování v mnoha oblastech života. Klíčové životní okamžiky často přicházejí nečekaně a mohou se týkat jak banálních (každodenních) záležitostí, tak i významných (hlubokých) životních rozhodnutí, jako je například příklon k určitému náboženství či duchovnímu směru. S těmito rozhodnutími však mohou přicházet i různá úskalí, která nezohledňují míru informovanosti či psychické připravenosti jedince na jejich důsledky. Každý z nás se může ocitnout v situaci, kdy se stane součástí společenství, o němž má minimální znalosti, a svou autonomii svěří do rukou cizích autorit. Nejde o to hodnotit, zda je takové rozhodnutí správné či nikoliv. Je to individuální cesta, na níž může každý čelit odlišným výzvám.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na problematiku sekt. První kapitola se věnuje teoretickému vymezení pojmu „sekta“ a představuje různé definice související s touto tématikou. Pozornost je věnována také terminologii v dané oblasti. Následující části práce se zabývají charakteristickými rysy sekt a možnými riziky, která z jejich působení mohou vyplývat. Představeny jsou i konkrétní příklady sekt a významná pozornost je věnována preventivním přístupům v této oblasti. Hlavním cílem práce je pak analyzovat, jak současná česká společnost nahlíží na tato společenství a které faktory považuje za potenciálně rizikové v souvislosti s působením sekt. Výzkumná část práce se zaměřuje na zjištění postojů veřejnosti k této problematice a identifikaci faktorů, které jsou vnímány jako potenciálně nebezpečné.

Teoretický základ práce vychází z odborných publikací doc. PhDr. Zdeňka Vojtíška, předního specialisty na tuto problematiku, a dalších odborných zdrojů, které přispívají k celkovému pochopení zkoumané problematiky.

1 Pojetí a vymezení sekt ve společnosti

Pro některé jedince je pojem sekta neoddělitelně spojen s negativním významem, jiní vnímají tuto oblast jako zajímavou a plnou otázek. Vynořují se například otázky typu: *Jak je možné, že někdo do sekty vstoupí? Proč sebou stoupenci nechávají manipulovat?* Na tyto otázky není tak jednoduché odpovědět. Každý jeden člověk je jedinečný a má své vlastní hodnoty. V některých případech však tento hodnotový systém chybí, a právě tato společenská uskupení jim ho poskytnou. Najednou pro tyto jedince existuje důvod, pro co žít, když u něj společnost a jiné instituce selhali.

Pojem sekta není nikterak jednoduchý. Můžeme se domnívat, že pochází z latinského slova „secare", překládáme jej jako „oddělit" či „odštěpit", byť by toto označení mohlo být považováno za nesprávné (Blažek, Pokorný, Telcová, 2002). Nebo se taky vysvětluje pomocí latinského slova „sequi", překládáme ho jako „následovat" (Malý slovník sekt, 1998). Dle Vojtíška (2016, s. 17, online) pak *„výraz „sekta" je pejorativním označením toho, co se neutrálně a odborně vyjadřuje pojmem „nové náboženské hnutí". Negativním výrazem „sekta" reagují příslušníci většiny na novou náboženskou menšinu, obyčejně novou, v každém případě „divnou" – s neobvyklou věroukou, duchovní praxí, strukturou vědění, životním stylem příslušníků a podobně."*

Ovšem pojem „nová náboženská hnutí" může pro leckoho znamenat i jakýsi neurčitý výraz pro něco, co zatím nebylo plně dobře uchopeno, kdy se okolo skutečnosti vedou nejrůznější spekulace.

Dle Velkého sociologického slovníku se sektou rozumí *„zvláštní typ uzavřené skupiny, která mívá vzhledem k dané společnosti marginální charakter, ale často provokuje konfliktní situace. Uzavřenost se projevuje jak tím, že sekta má vlastní systém hodnot a norem chování, které ostatní společnost nesdílí, tak tím, že přijímá nové členy jen za přesně stanovených podmínek... V čele sekt stojí charismatické osobnosti."* (Petrusek, Maříková, Vodáková, 1996, s. 975-976)

Skupina, kterou takto společnost nazve, je většinou dávána do kontextu s náboženstvím, tedy oddělenou částí z náboženství, jejíž existence je značně pochybná. Tato pochybnost je důsledkem těch uskupení, která se v minulosti projevila jako společnosti nebo životu nebezpečná. Ovšem tato negativní konotace se generalizuje, i když některá nová náboženská hnutí rozhodně nemají za cíl poškodit své stoupence. Výrazný zásah do povědomí veřejnosti o sektách se přičítá zejména sektě jménem Svatyně lidu, kdy na popud vůdce seskupení spáchalo sebevraždu přes 900 lidí. Vzhledem

k ovlivňování médii je třeba si při používání pojmu uvědomit, že je to pojem hodnotící a často nám koreluje s určitou podezíravostí a nepohodlností. (Lužný, Václavík, 2010)

Je také dobré si uvědomit, že i napříč zeměmi je pojem „sekta“ chápán v různých konotacích. Zvláště pak je složité pro leckteré jedince pochopit odlišnosti, kdy v jedné zemi je hnutí považované jako náboženství a v jiné zase jako hnutí s negativními úmysly, jako je třeba finanční obohacení na stoupenci. Pro tento účel bude uveden příklad z Latinské Ameriky. Zde je pojem sekta užíván pro všechna vyznání, která nespadají do katolické skupiny, a to i když se týkají tradiční protestanské církve. Dříve také byly za sektu označovány i směry, jako je východní pravoslaví a západní protestantismus. V USA a západní Evropě jsou sekty vnímány negativně, zatímco Japonsko vnímá oddělení skupin od hlavního proudu neutrálně. Hinduismus má, oproti jiným náboženstvím, spíše kladný pohled na oddělené části. Je tedy zřejmé, že na samotném vnímání pojmu se podílí zejména kulturní pozadí a zkušenosti zeměpisné oblasti. (Tycho, Štampach, 2001)

V dnešní moderní společnosti se často jednotlivci setkávají s individualismem a duchovní neorganizovaností, což vede ke vzniku nových sekt. Tento jev ale není novinkou 21. století, je přítomen již po celou historii lidstva. Už Platon a Aristoteles měli své stoupence, kteří se vyznačovali fanatickým zájmem o ně samé (Abgrall, 2000). S rozvojem moderních technologií a sociálních sítí se nové myšlenky a náboženské ideje mohou snadno šířit a propagovat, což umožňuje rychlejší formování nových společenství. I přes široké možnosti propagace však nová společenství často zůstávají poměrně malá, s omezeným počtem členů (Vojtíšek, 2007).

V České republice se lze setkat s paradoxem – rozvoj nových náboženských hnutí v době a zemi, která bývá označována jako sekularizovaná. Tento jev je lépe uchopitelný prostřednictvím konceptu postsekulární společnosti. Postsekularismus jako teoretický přístup zpochybňuje tradiční sociologickou představu, že modernizace společnosti nevyhnutelně vede k náboženskému úpadku. Místo toho vnímá náboženství jako fenomén procházející určitou modifikací, při níž vznikají nové formy religiozity („zbožnosti“). Tyto nové formy zahrnují například spirituální hnutí zaměřená na osobní rozvoj či jiné individualizované přístupy k duchovnu (Havlíček a kol, 2020). Navzdory obecnému přesvědčení o vysoké míře sekularizace české společnosti, sčítání lidu v roce 2021 ukázalo, že podíl věřících je 31,7 % (Český statistický úřad, 2021, online), což naznačuje, že náboženství a spiritualita stále hrají významnou roli v životě mnoha lidí, byť v transformované podobě.

Podobně jako spousta jiných jevů ve společnosti, i nová náboženská hnutí prochází určitým vývojem, a to jak interním (změny uvnitř skupiny), tak externím (vnímání uskupení společností). U těch, která se ve společnosti uchytí, zpravidla postupně inovativní myšlenky zevšední, opozice už není tak markantní a promění se i další pro ně charakteristické znaky. V takovém případě se může stát, že je společnost dokáže určitým způsobem přijmout, tedy „denominalizují" se. Například společenství svědků Jehovových. Opačným případem je nové náboženské hnutí, které je vnímané většinovou společností jako opoziční vůči jiným náboženstvím a projevuje se určitým stupněm napětí. (Vojtíšek, 2017)

1.1 Problematika vymezení náboženství, církve, kultu a sekty

Pro pochopení problematiky sekt je nezbytné zasadit tento pojem do kontextu k souvisejícím termínům, a to náboženství, církvi a kultu. Náboženství a církve představovaly a stále představují významný prvek v lidských společenstvích. Jejich význam se výrazně projevuje zejména v situacích, kdy jedinec hledá svou životní cestu, orientaci a směr. V těchto momentech mohou náboženské instituce představovat jakýsi záchytný bod pro ucelení hodnot a odpovědí na základní existenciální otázky.

Náboženství

Slovo náboženství pochází z latinského slova „religion" a je pravděpodobně odvozeno od slovesa „religare". Toto sloveso může být chápáno jako „na něco připevnit" nebo „znovu spojit", což by mohlo naznačovat i význam náboženství jako prostředku propojení člověka s vyšší mocí. (Dolista, Tůma, 2010)

Náboženství je systém zabývající se otázkami konečného významu lidské existence, který předpokládá existenci nadpřirozené bytosti, světa nebo síly. Podstatou náboženství je přesvědčení, že tato nadpřirozená bytost aktivně ovlivňuje události a podmínky pozemského života. (Stark, Bainbridge, 1979, online)

Člověk se přiklání k nějaké formě náboženství již od pravěku, kdy si potřeboval vysvětlit různé jevy, jako je počasí, roční období apod. V českém kulturním okruhu je často náboženství spojováno s pojmy monoteismus či polyteismus, tedy víru v jednoho nebo více bohů. Barrett (1998, s. 25) dodává, že *„Lidstvo má náboženství od té doby, co jsme získali schopnost uvažovat o takových věcech, jako jsou tajemství zrození a smrti, a kam člověk odchází – pokud vůbec někam odchází – ve snech a po smrti."*

Velký sociologický slovník definuje náboženství takto: *„Náboženství je v nejobecnějším smyslu vztah člověka k tomu, co ho přesahuje, představa nebo pocit, že vedle světa přirozeného existuje nadpřirozený svět (síly, bytosti, mocnosti) a víra, že je člověk na této transcendentní skutečnosti nějakým způsobem závislý. Tato víra implikuje snahu navázat s nadpřirozenem přímý nebo zprostředkovaný styk.“* (Petrusek, Maříková, Vodáková, 1996, s. 659)

V dnešní době s rostoucí individualizací klesá význam tradičních náboženských institucí a jasně strukturovaných způsobů zbožnosti. Zároveň se náboženství začíná v některých aspektech prolínat s psychoterapií, což je patrné zejména u hnutí typu New Age, které klade důraz na osobní rozvoj a spirituální zkušenost, aniž by bylo vázáno na konkrétní strukturu (Lužný, Václavík, 2010). Příkladem konkrétní praktiky je transcendentální meditace, která vychází z východních duchovních tradic, ale je často prezentována jako sekulární („nenáboženská“) technika pro zvládání stresu. Nicméně i zde mohou být hranice mezi psychologickou technikou a náboženskou praxí poněkud nejasné.

Vzorem pro takovou nejasnost je situace v chicagských školách, kde zavedení meditačních cvičení vyvolalo odpor některých rodičů a vedlo k soudnímu sporu. Jádrem sporu bylo tvrzení, že prostřednictvím těchto skupinových meditací bylo žákům nepřímo vnucováno náboženské přesvědčení, a to i když praktiky byly prezentovány jako ničím nezaujatá relaxační techniky. (Vojtíšek, 2021, online)

Tato situace může představovat složitost rozlišovat mezi sekulárními psychologickými metodami a náboženskými. Zvláště pak v situacích, kdy jsou používány ve veřejných institucích jako jsou školy.

Církev

Termín církev má své kořeny v řeckém slově „kyriake", což lze přeložit jako sbor nebo dům Páně. Tento výraz se začal používat již v období raného křesťanství, kdy sloužil především k vyjádření specifických sociálních vazeb a vztahů mezi křesťany. Kromě označení konkrétních historických společenství věřících má pojem církev také teologický význam. V tomto kontextu vyjadřuje zvláštní duchovní spojení mezi křesťany a Bohem. (Blažek, Pokorný, Telcová, 2002)

Poněkud jinak se k definici církve vyjadřuje Troeltsch (1992, online), dle něj církve představuje konformní instituci, která spolupracuje s privilegovanými vrstvami na udržení společenského řádu, k čemuž využívá různé ospravedlňující nástroje. Jako mocenská organizace usilující o maximální počet stoupenců má dle něj církev činit

kompromisy a upouštět od některých původních zásad, především od přísných morálních požadavků.

Dle Hamplové (2013) je pak církev náboženská organizace založená na společné víře jejích členů, která představuje institucionalizovanou podobu religiozity. Sociální vědy zpravidla pod pojmem institucionalizovaná religiozita chápou formálně uspořádané náboženské projevy vázané právě na církevní struktury. Míru institucionalizované religiozity lze posuzovat podle několika ukazatelů: formálního členství v církevních společenstvích, participace na církevních akcích (zejména pravidelná účast na bohoslužbách), statistik křtů, finančních příspěvků poskytovaných církevním subjektům apod.

Pro veřejnost může být někdy obtížné rozlišit mezi církvemi a sektami, jelikož obě formy náboženských společenství sdílejí určité charakteristiky. Buchnerová a Krečmer (1998) popisují několik takových podobných znaků, které mohou působit matoucím dojmem. Patří mezi ně uznávání charismatické autority, stanovení pravidel pro život věřících, praktikování specifických rituálů a zvyků, aktivní misijní činnost a tendence přisuzovat hlavním představitelům nebo posvátným textům určitou míru neomylnosti (1998). Tyto podobnosti mohou působit matoucím dojmem při rozlišování mezi církví a sektou. V takových situacích by měl jedinec myslet na různé faktory, jako je např. míra kontroly nad členy a zajisté prostor pro kritické myšlení.

Kult

Pojetí kultu je v religionistice značně problematické a neexistuje jednotná definice, která by byla univerzálně přijímána, může se užívat v různých souvislostech a významech. Různí odborníci tento termín interpretují odlišně, což způsobuje terminologickou nejednoznačnost. Obecně kult (z lat. cultus = vypěstěný, vzdělaný) lze chápat jako specifický typ náboženského uskupení, charakterizovaný ritualizovanou vazbou na posvátný objekt či ideu (Nešpor, 2017, online).

Bley a kol. (Malý slovník sekt, 1998) jej prezentuje jako standardizovaný souhrn úkonů souvisejících s božským nebo posvátným. Zahrnuje intenci (tedy pohnutku a postoj), kultovní místo, specifické úkony a posvátný čas. Každé náboženství má podle tohoto pojetí základ v určitém kultu. V křesťanském smyslu je kultovní jednání chápáno jako konání v souladu s Boží vůlí. Naproti tomu esoterické pojetí chápe kultovní chování spíše jako prostředek k dosažení vyššího stupně vědomí. U hnutí, která mají jako základního zprostředkovatele duchovního poznání svého guru, jsou pak kultické praktiky orientovány především na jeho osobu.

Vojtíšek ve své publikaci vysvětluje, že termíny „kult“ a „sekta“ jsou často používány jako synonyma. Dále pak uvádí, že zvláště v anglosaském prostředí slovo „cult“ odpovídá evropskému pojetí sekty. Autor dále rozebírá, jak oba pojmy označují náboženské skupiny, které se vymezují vůči většinové společnosti a vykazují podobné charakteristiky v oblasti organizační struktury a vztahu k okolnímu světu. (Vojtíšek, 2007)

Rozdíly mezi náboženstvím, církví a sektou

Zatímco náboženství je široký koncept zahrnující víru, rituály a morální hodnoty, církev představuje institucionalizovanou podobu organizovaného náboženství, která je stabilní a přijímaná většinovou společností. Sekta je oproti tomu obvykle menší a často se vymezuje vůči hlavnímu proudu náboženských tradic. Sekty mohou být považovány za přechodné – některé se mohou rozrůst v církve, jiné zanikají.

Obecně platí, že církev přijímá široké spektrum věřících, bez ohledu na odlišnosti, a funguje dlouhodobě. Sekty mají pro přijetí určité standardy, oddělují se od společnosti a často vyžadují intenzivní oddanost svých členů. Z tohoto důvodu jsou sekty někdy vnímány negativně, zvláště pokud praktikují specifické metody, které ve společnosti nejsou běžné. (Vojtíšek, 2007)

Pro účely této bakalářské práce jsou pojmy sekta, kult a nová náboženská hnutí používány jako zaměnitelné a chápány jako potenciálně problematický sociální jev. Toto vymezení umožňuje soustředit se na ty aspekty skupin, které mohou představovat riziko, zejména manipulativní techniky, izolaci členů a potlačování kritického myšlení. Zároveň je třeba zdůraznit, že ne všechna nová náboženská hnutí vykazují tyto problematické rysy.

1.2 Možnosti klasifikace sekt

Pro pochopení nauk jednotlivých sekt je důležité znát jejich historický vývoj a správně je zařadit v rámci klasifikace. Díky tomu má pak jedinec lepší vhled do motivací, příčin vzniku a společenských dopadů, které sekty přinášejí. Tato podkapitola se zabývala právě těmito možnými klasifikacemi.

Sekty mají různý původ a různé záměry, již několik odborníků na nová náboženská hnutí se pokusilo vytvořit právě onu klasifikaci. Dříve se odvíjela od velkých náboženských tradic, nicméně v průběhu stále se měnící doby a při zohledňování dalších aspektů klasifikace přesáhla náboženské pojetí. Pro účely bakalářské práce je vyzdvihnuto několik typologií vytvořených různými autory, kteří se zabývající

problematikou sekt. Je dobré si uvědomit, že častokrát záleží na interpretaci konkrétního odborníka a na jeho zkušenostech s danými náboženskými hnutími.

Nejznámější a nejstarší klasifikace je ta, která se opírá o velké náboženské tradice, tedy že sekty se oddělily od velkých náboženských směrů. První představují sekty vycházející z židovsko-křesťanské tradice, které vykládají biblické texty a křesťanskou věrouku podle vlastních představ. Pak jsou to sekty s orientální inspirací (buddhismus, hinduismus). Třetí kategorii tvoří ezoterické skupiny, tedy ty, jejichž učení je skryto veřejnosti a je přístupno jen úzkému okruhu lidí. Ty mísí prvky různých duchovních nauk a zaměřují se na získání znalostí a osvícení pomocí rituálů a zasvěcovacích obřadů. (Barrett, 1998)

Dle Hassana se rozlišují čtyři základní kategorie těchto skupin podle jejich primárního zaměření a způsobu působení. První kategorii tvoří náboženské kulty, které se orientují na duchovní a transcendentální aspekty života, ty bývají nejpočetnější. Vycházejí z nauk velkých náboženských směrů, mohou být chápány jako odštěpená část z nich. Druhou skupinou jsou politické kulty, jejichž hlavním cílem je prosazování určitého politického směru. Tyto skupiny častokrát ani podezíravě nepůsobí a kult s nimi nebývá spojen. Třetí kategorii představují psychoterapeuticko-výchovné kulty, které se zaměřují na osobnostní rozvoj a transformaci jednotlivce. Své sešlosti pořádají v určitých prostranstvích, častokrát v hotelích, a za nemalé peníze se snaží zájemcům poskytnout prozření (prozření se myslí určitý moment člověka, kdy dochází k uvědomění a náhlému pochopení skutečnosti), což by měl být velmi intenzivní moment s výjimečně silnými pocity přesahující danou osobu. Poslední skupinou jsou komerční kulty, jejichž primárním cílem je ekonomický prospěch. Jako příklad je uvedeno MLM – multi-level marketing, nebo podomní prodej předmětů či vybírání předplatného na časopisy. (1994)

Další klasifikace je pak ta, která zohledňuje i sekty vycházející z kulturního rámce. Jsou jimi:

- *„klasické sekty vyšlé z historického protestantismu;*
- *odvozené z křesťanství (mormoni, svědkové Jehovovi, Rodina lásky, Čistá pravda, Moon)*
- *okrajové proudy či paralelní církve, které se prezentují jako katolické či pravoslavné (Katolická protireformace);*
- *proudy ezotericko-okultní (řády Chrámu);*
- *skupiny uzdravující a modlitební (IVI);*
- *ezoterické a iniciační moudrosti, gnóze;*
- *tzv. školy moudrosti: rosikruciáni, Transcendentální meditace, Univerzální bílé bratrstvo, Hnutí Grálů, scientologové, Nová Akropolis;*

- *skupiny či praktiky vycházející z okultismu;*
- *nové praktiky a noví mesiáši (Zlatý lotos, Óm);*
- *skupiny duševního či tělesného zdraví;*
- *ekologové (Écoovie);*
- *novopohané.“* (Abgrall, 2000, s 23)

Dále pak sociolog Wallis, který navazuje na Maxe Webera, vytvořil typologii nových náboženských hnutí založenou na jejich vztahu ke společnosti. Rozlišuje tři základní kategorie. První jsou hnutí přijímající svět, která se vyznačují otevřeností vůči společnosti a zaměřením na osobní rozvoj jednotlivce. Patří sem směry využívající Transcendentální meditaci. Druhá kategorie jsou hnutí odmítající svět zaujímající negativní postoj vůči většinové společnosti, kterou považují za morálně zkaženou. Třetí kategorií jsou ta hnutí obývající svět a usilující o obnovu autentické náboženské zkušenosti a kriticky přistupují k zavedeným náboženským systémům. (Wallis, 1984, online)

2 Charakteristické rysy a rizika sekt

Nová náboženská hnutí vykazují charakteristické rysy, které mohou jaksi pomoci identifikovat tato společenství, nicméně také mohou odhalit potenciální rizika pro jejich členy. Mezi obecné znaky patří charismatické vedení, manipulativní techniky, zjednodušování obrazu světa, milenialismus, bezprostřednost vztahů, výlučnost a fundamentalismus (Vojtíšek, 2007). Tyto společné znaky, stejně jako klasifikace, mohou jedinci lépe pochopit tato společenství. Díky zohledňování těchto aspektů může jedinec určit, zda se jedná o společenství mající rizikový potenciál či nikoliv.

Přestože existují určité společné charakteristické znaky nových náboženských hnutí, není ovšem možné je automaticky generalizovat na všechna společenství. Každá skupina je ve své podstatě specifická a zkušenosti jejích členů se mohou výrazně lišit. Proto je nezbytné přistupovat ke každému případu zásadně individuálně, a to ve všech možných oblastech práce s bývalými členy sekt (např. v oblasti poradenství). (Vojtíšek, 2005)

Charismatické vedení

Charisma, znamenající osobní kouzlo a přitažlivost, je typickým rysem vůdců sekt. Tito vůdci mohou charisma využívat k získání a vedení svých následovníků. Pro pochopení fungování těchto skupin je osobnost vůdce klíčová – je nepostradatelný, udává směr a ovlivňuje dynamiku skupiny. Tito charismatičtí vůdci bývají schopní řečníci, často inspirovaní duchovními texty. Své myšlenky interpretují poutavě, někdy způsobem, který potlačuje kritické myšlení (tedy analýzu a ověřování informací). Tím zvyšují náchylnost členů k manipulaci. Ve svých projevech mohou používat vznešené termíny a stylizují se do role ochránců. Takto pak může charisma sloužit jak k pozitivním, tak negativním účelům, v závislosti na záměrech vůdce kultu.

Dle Restore Mental Health (2025, online) je osobnost vůdců sekt charakterizována jako narcistická porucha osobnosti.

Tato psychická porucha se vyznačuje přehnaným pocitem vlastní důležitosti, hlubokou potřebou obdivu a nedostatkem empatie vůči druhým. Tato osoba potřebuje být středem pozornosti, má přehnané sebevědomí, zároveň je to osoba velmi zranitelná. Jeho zranitelnost je však pečlivě skrytá a vnější projevy slouží jako obranný mechanismus. Naopak má tento jedinec ve skutečnosti velmi nízké sebevědomí a strach z nedostatečnosti (Restore Mental Health, 2023, online).

Vůdcům sekt také bývá připisován status psychopatů s nesystematickým myšlením a bludnými představami, podobně jako tomu bylo u Jima Jonese a Svatyně lidu (Blažek, Pokorný, Telcová, 2002). Takové označení však není vždy adekvátní, jelikož motivace k založení a vedení sekty mohou mít různý účel. Na pozici vůdce náboženského hnutí se může dostat i jedinec, jehož primární zájmy jsou například politické nebo ekonomické, nikoliv nutně vyplývající z psychopatologických rysů osobnosti. Příkladem takového pragmatického přístupu jsou Moonisté (Církev sjednocení), jejichž zakladatel Sun Myung Moon systematicky budoval nejen náboženskou organizaci, ale také rozsáhlou síť politických a ekonomických vlivů. (Vojtíšek, 2012, online)

Dle Abgralla (2000) lze rozdělit představitele sekt do několika skupin, těmi jsou:

- určití mentoři s pozitivním vlivem, přestože jejich názory a jednání se mohou v některých ohledech lišit od běžného standardu;
- jedinci využívající lehkomyslné jedince za účelem prodeje produktů;
- lidé s psychickými poruchami; jsou to především ti, kteří trpí paranoidními stavy a halucinačními projevy;
- osoby, které se z původně upřímného duchovního hledání dostaly buď k narušenému vnímání reality, nebo vědomě zneužívají získané znalosti pro vlastní prospěch.

Zjednodušení obrazu světa

Dalším charakteristickým znakem je tendence ke zjednodušování komplexní reality světa. Tento jev se projevuje v několika rovinách jejich učení a působení. Nová náboženská hnutí často přicházejí s interpretacemi světa, jež nabízejí jednoduchá vysvětlení složitých společenských, existenciálních či duchovních otázek. Na rozdíl od tradičních náboženství, která během staletí vyvinula složité teologické systémy a propracované koncepty, tyto novější skupiny prezentují zpravidla jednoduché výklady reality a základních životních otázek. (Vojtíšek, 2007)

Bezprostřednost vztahů

Pro nová náboženská hnutí je charakteristická omezená velikost a také určité vědomí sdíleného poslání, které následně vytváří prostředí osobní blízkosti. Tato blízkost se posiluje společným pocitem vyvolení či ohrožení ze strany okolního světa. Nová náboženská společenství vznikají jako komunity založené na bratrství. Rysy, jako jsou vzájemnost a rovnost, si většina těchto hnutí často uchovává i v průběhu růstu. Tato soudržnost umožňuje hnutí fungovat jako podpůrná skupina, která nahrazuje rodinné

prostředí a poskytuje sociální zázemí ve světě vnímaném členy jako odcizený. (Vojtíšek, 2007)

Výlučnost

Výlučnost figuruje jako další z identifikačních znaků sektářských skupin s potenciálně problematickými rysy. V ideologické rovině se výlučnost projevuje přesvědčením o jedinečnosti vlastního učení a jeho nadřazenosti nad ostatními názory. Skupina se tak prezentuje jako hlavní nositel pravdy, nebo jako jediná cesta ke spáse či osvícení. V praktické rovině je výlučnost viditelná skrze životní styl nebo praktiky skupiny. Dle Vojtíška (2007) je nezbytné, aby nově vznikající hnutí vnesla do společnosti jak novou ideu, tak i vysvětlení, proč je idea důležitá právě v dané době. Toto lze považovat za další rys sekty.

Milenialismus

Milenialismus často pracuje s představou blížícího se konce současného světového řádu. Toto očekávání může být spojeno s konkrétním datem nebo s naplněním specifických předpovězených znamení. V kontextu nových náboženských hnutí může milenialismus sloužit jako motivační faktor pro členy skupiny a jako zdůvodnění potřeby radikální změny životního stylu nebo hodnot. Představy mohou na jedné straně vyústit v tragické události uvnitř samotného společenství, když se předpovězené změny či očekávané události neuskuteční. Na straně druhé tyto neúspěšné předpovědi vyvolávají posměšné reakce ze strany většinové společnosti. (Vojtíšek, 2007)

Dualismus

Dualismus je důležitý prvek v ideologii mnoha sekt. Jedná se o filozofický a náboženský koncept, který rozděluje realitu do dvou protikladných principů nebo sfér. V kontextu sekt jde o striktní rozdělení světa na dobro a zlo, světlo a tmu, nebo pravdu a lež. Sekty prezentují svou vlastní skupinu jako nositele dobra, pravdy a světla, zatímco okolní společnost je vykreslována jako zlá, klamná nebo temná (Abgrall, 2000). Tento ostrý kontrast pomáhá vytvářet jasnou skupinovou identitu a ospravedlňuje izolaci od okolního světa.

Fundamentalismus

Pro účely bakalářské práce je tento široký pojem chápán jako přesvědčení nebo přístup, který urputně lpí na doslovném výkladu sektářských textů, rituálů, nebo také různých tradic. Pojem je udáván do kontextu s extremistickými přístupy, ty mají vést k uzavřenosti vyznavačů a případným konfliktům při střetu s jinými idejemi. Fundamentalismus vznikl v kontextu amerického protestantismu ve 20. století, kdy

skupina věřících prohlašovala, že jedině jejich víra je opravdová a oni jsou pravými následovateli Bible. (Malý slovník sekt, 1998)

Fundamentalisticky orientovaní jedinci se projevují dvěma způsoby: buď se stahují do ústraní a používají víru jako ochranný štít, nebo naopak aktivně šíří své přesvědčení a konfrontují okolí. Tento myšlenkový systém je atraktivní zejména pro osoby hledající jasnou strukturu, která jim poskytuje jednoznačná měřítka pro morální otázky a nabízí srozumitelné vysvětlení světa, ale za cenu významného omezení osobní autonomie a kritického myšlení. (Blažek, Pokorný, Telcová, 2002)

Specifická mluva uvnitř sekt

Významným diferenciačním prvkem mezi sektou a většinovou společností je existence specifické mluvy. Členové těchto společenství si vytvářejí vlastní způsob komunikace, který je srozumitelný především uvnitř jejich skupiny. Tento komunikační systém plní několik důležitých funkcí. Slouží jako identifikační prvek příslušnosti ke skupině a posiluje vnitřní soudržnost společenství. Současně vytváří komunikační bariéru vůči vnějšímu světu, čímž přispívá k ochraně vnitřních záležitostí skupiny před nezasvěcenými osobami. (Abgrall, 2000)

Může jít o určitý způsob argumentace opírající se o autoritativní zdroje, což může být kupříkladu bible. Takto je běžná spontánní konverzace vymezena na specifický způsob diskuse, kde jsou přijatelné pouze argumenty vycházející jen z určitých zdrojů. (Büchner, Krečmer, 1999)

Holý (1988) uvádí také několik charakteristických rysů sekt, mezi některé z nich patří:

-ostrá polarizace mezi vlastní skupinou a okolním světem;

- důraz na askezi;
- touha po jednoduchosti a vnitřním klidu;
- paradoxní spojování protichůdných myšlenek ve vztahu k většinové společnosti;
- nekompromisní přístup k vlastním zásadám;
- sklon k emotivním projevům;
- tendence k utajování vnitřních záležitostí;
- připravenost obětovat běžný život pro ideály skupiny;
- odmítání náročnějších forem poznání;
- strach z vyloučení ze společenství;
- podléhání aktuálním trendům.

2.1 Rizika vyplývající z účasti na životě v sektách

Společnost v průběhu let prochází obdobím intenzivního duchovního hledání, kdy mnoho lidí pociťuje potřebu najít hlubší odpovědi na základní životní otázky. Tradiční náboženské instituce nemusejí poskytnout uspokojivé odpovědi na současné situace, což může vést mnoho jedinců k hledání alternativních duchovních cest. Nová náboženská hnutí v této situaci často přicházejí s atraktivními a zdánlivě komplexními odpověďmi na existenciální otázky. Nabízejí moderní interpretace duchovních principů, alternativní pohledy na smysl života a společenství stejně smýšlejících lidí. Jejich přitažlivost spočívá především v poskytování na pohled jasných odpovědí na složité životní otázky (Vojtíšek, 2007).

Tato skutečnost však může být někdy riziková. Každý z typických znaků sekt – výlučnost, dualismus, charismatické vedení, fundamentalismus a milenialismus – může utvářet podmínky, které mohou souviset s konkrétními riziky. Výlučnost vede k sociální izolaci, dualismus k paranoidnímu vnímání reality, charismatické vedení k nezdravé závislosti a mohou se vyskytovat další možné vztahy.

Je dobré podotknout, že pro sektářské stoupence může členství přinášet určitý prospěch, byť z něho plynou někdy dost zřejmá rizika. Riziko v kontextu sektářství představuje soubor potenciálních negativních dopadů na jedince či na společnost.

Pro některé jedince může být výhodné mít jasně dané vedení v podobě charismatické osobnosti, která jim udává směr a (často pouze domnělý) pocit bezpečí. To jim svět mimo společenství nezaručoval. Jejich vnímání světa tak není neustálou paralýzou z nutnosti volby mezi více možnostmi. Je znatelně jednodušší dostat přesný seznam toho, co je bílé a co je černé, než se muset kriticky zamýšlet a individuálně rozhodovat.

Tento jev může být vysvětlen osobnostní nezralostí. Jedinec nedokáže rozpoznat situaci a vhodně se na jejím základě rozhodnout. Tato osobnost se vyznačuje neuspořádaným vztahem k autoritám, a to jak k formálním, tak i neformálním. (Blažek, Pokorný, Telcová, 2002)

Některé výzkumy poukazují na to, že příklon k sektám často nastává v obdobích osobní nejistoty nebo životních změn, přičemž zvláště zranitelní jsou jedinci potýkající se se sociálními problémy. Nezaměstnanost, sociální vyloučení nebo narušené rodinné vztahy představují faktory, které pak zvyšují pravděpodobnost vstupu do sekty. Tyto skupiny cíleně nabízejí strukturovaný systém hodnot, jasné odpovědi na existenciální

otázky. Mimo jiné mohou nahradit sociální síť (Lužný, 1997; Vojtíšek, 2007). To může být přitažlivé právě pro lidi, kteří se ocitli na okraji společnosti nebo prožívají krizi sociální identity.

Ovšem, nejen sekty nesou určitá rizika. Rizikovými faktory jsou protknuta i celá náboženství. Napříč historií je nespočet záznamů, kdy se společnost setkala s destruktivní motivací nejrůznějších církví. Například středověk byl charakteristický náboženskými a konfesními válkami. Důvody pro tyto konflikty byly různorodé, mohly se týkat politických, ekonomických a náboženských aspektů.

2.2 Jednotlivá rizika

Riziko závislosti

Závislost v kontextu sekt může být definována jako „*dlouhodobý, trvalý vztah k někomu nebo k něčemu, vycházející z pocitu silné touhy nebo potřeby toto uspokojit. Takový stav ovlivňuje jednání závislého člověka a omezuje jeho svobodu*.“ (Národní zdravotnický informační portál, 2021, online)

Uzavřená společenství, jako jsou sekty, usilují o vytvoření stavu plné závislosti svých členů. Tento cílený proces má především pragmatický rozměr – jedinec, který je zcela připoután k organizaci, projevuje výrazně vyšší ochotu plnit zadané úkoly a příkazy bez kritického hodnocení jejich obsahu či důsledků. Pro fungování tak představuje závislost organizační výhodu, kdy oddaní následovníci poskytují finanční a materiální prostředky prospěšné pro chod hnutí. (Dolista, Tůma, 2010)

Vývoj závislosti dle Blažka, Pokorného a Telcovou (2002) vzniká na základě několika fází. První je cílené vyhledávání potencionálních členů, kdy stoupenci potencionální zájemce zahrnují porozuměním, řešením problému a láskou. V této fázi probíhá tzv. „lovebooming“, hlavním předmětem jsou intenzivní emoce.

Druhá fáze je charakteristická vymazáním vybudovaných jistot. Tento proces zahrnuje narušování dosavadních vztahů mimo sektu, zpochybňování předchozích hodnot a vytváření pocitu viny za minulý život. Jedinec je postupně izolován od svého původního sociálního prostředí a zdrojů informací.

A třetí fáze se vyznačuje ideologickou indoktrinací a formováním nové identity. Jedinec si osvojuje nové hodnoty a přesvědčení skupiny, které nahrazují jeho původní myšlenkové struktury. Dochází k přijetí jiného výkladu reality a k identifikaci

se skupinovou identitou sekty. Výsledkem je zcela nová identita mající velmi podobný charakter identity s ostatními v hnutí.

Jak konstatuje Chmelík (2001, s. 44), *„v sektách se nic násilně nepřikazuje a nenakazuje. V sektách se pouze říká, co je správné a co není správné, a apeluje se na svobodu člověka, na jeho vědomí a dobrovolnou poslušnost a oddanost k sektě. Jde evidentně o skrytou psychickou manipulaci.“*

Riziko izolace a vliv na člověka

Jedinci zapojení do sektářských společenství často vykazují významnou míru sociální izolace od většinové společnosti. Tato izolace se projevuje vnímáním okolního světa jako nepřátelského prostředí. Negativní reakce veřejnosti mohou u těchto jedinců posilovat pocity vyloučení. Významným faktorem je také časová vytíženost spojená s aktivitami sekty, která limituje možnosti osobního rozvoje a vzdělávání. Když se pak stoupenec setká s negativními reakcemi veřejnosti, jako jsou výsměch nebo opovržení, utvrzuje se v pozici někoho, kdo trpí za svou víru. Úskalím je vytváření začarovaného kruhu, kdy negativní reakce okolí posilují přesvědčení o správnosti učení sekty, což ještě více prohlubuje izolaci a závislost jedince na skupině. (Hadding et al, 2023, online)

Riziko restrikcí ohledně informací

Restrikce přístupu k běžným informačním zdrojům, jako jsou masmédia či vybraná literatura, může vést k omezení kulturního rozhledu. Tento informační deficit společně se striktním systémem pravidel může přispívat k rozvoji dichotomického myšlení a snížené schopnosti kritické analýzy. Charakteristickým rysem těchto společenství je také striktní dodržování ustanovených tradic a rezistence vůči změnám.

Manipulace a indoktrinace

Manipulace začíná již při procesu náboru, kdy vybraní členové sekt jsou zvlášť školeni, jak zaujmout potenciální zájemce. Tito členové používají specifické metody, které mají za cíl vzbudit zájem a postupně získat kontrolu nad jednotlivci. Diskuze se vede v takovém duchu, aby vyvolala zájem, a cílí na nejrůznější citlivá témata (chudoba, ekologie, ...), kdy tvrdí, že to právě oni vyřeší, a spasí tak svět. (Abgrall, 2000)

Indoktrinace naproti manipulaci představuje proces začlenění specifického souboru přesvědčení, hodnot a postojů. Je zaměřena na dlouhodobou změnu myšlenkového rámce jedince a jeho vnímání světa. Zatímco manipulace může být jednorázová nebo krátkodobá, indoktrinace je zpravidla dlouhodobým procesem postupného přeformátování myšlení. Podstatná je vzájemná součinnost manipulace a indoktrinace, kdy manipulace oslabuje kritické myšlení a indoktrinace zajišťuje nové schéma vnímání.

Provázanost těchto dvou aspektů je pro udržení si stoupenců zásadní. (Blažek, Pokorný, Telcová, 2002)

Finanční rizika

Dalším potenciálním rizikem, které může být spojeno s působením některých sekt, je finanční vykořisťování jejich členů. Je důležité zdůraznit, že ne všechna náboženská společenství se takových praktik dopouštějí, nicméně je nezbytné toto riziko brát v úvahu. Jak upozorňuje Mezinárodní asociace pro studium kultů (Green, bez data, online), finanční vykořisťování může nabývat různých forem.

Podle informací organizace Recover From Coercive Control (2024, online) se může jednat o požadavky na pravidelné odvádění desátků, poskytování darů, placení speciálních příspěvků, nebo v nejzávažnějších případech dokonce o úplnou kontrolu veškerého majetku člena. Členům přispívajícím finanční prostředky bývá často přislíbena určitá forma duchovní odměny či vyššího postavení ve společenství. Na druhou stranu, odmítnutí finančně přispívat může vést k negativním důsledkům, včetně sociálního vyloučení nebo dokonce vyloučení z daného společenství.

2.3 Identita a proměna jedince v sektě

Vstup jedince do sektářského společenství je proces, který proměňuje jeho identitu, hodnoty a vnímání světa. Tato proměna v průběhu působení ve společenství může v některých případech vyústit až v radikalizaci. Tu je možné chápat jako postupný vývoj, během něhož se u jednotlivce utvářejí a upevňují extrémní přesvědčení a hodnotové postoje. Tento proces může v některých případech vést k násilným či teroristickým činům. Jedinec postupně přijímá stále vyhraněnější ideologické pozice, které ospravedlňují použití násilí jako prostředku k dosažení cílů daného společenství. (Smolík, 2020)

Vytvořit obraz typického jedince vstupujícího do sekt není možné, jsou však určité znaky, kterými se tito lidé mohou vyznačovat. Tycho (2001) jako příklad uvádí sociální nestabilitu. Jedincům tato společenství kompenzují rodinné nebo přátelské vztahy, kdy si stoupenci mezi sebou vytvářejí pevné vazby a lpí na sobě. Sekty mohou domněle vytvářet pocit, že pomáhají najít smysl života a odpovědi na otázky. Čím více je člověk citově nestabilní a ztracený ve světě, tím víc je u něj pravděpodobný vstup do nového náboženského hnutí. Tuto skutečnost potvrzuje výzkum, který se faktory vstupu jedince do sekt zabýval. Bývalí stoupenci uvedli jako jeden z nejčastějších důvodů mezilidský

stresor (milostné problémy, rozvod rodičů, obecné rodinné problémy) - přihlásilo se k němu 51,3 % respondentů. Dalších 45,9 % respondentů uvedlo zdravotní problémy jako jsou duševní zdraví, nemoc blízké osoby, úmrtí blízké osoby, zneužívání návykových látek (Grant, 2022, online).

Život v sektě významně omezuje možnosti osobního růstu. Stoupenec většinu svého času věnuje aktivitám spojeným se sektou, což mu prakticky znemožňuje rozvíjet se vlastním směrem nebo se vzdělávat podle svých zájmů. Navíc sekta často zakazuje nebo silně omezuje přístup k běžným informačním zdrojům – členové nesmějí sledovat televizi, poslouchat rádio nebo číst určité knihy a časopisy (Blažek, Pokorný, Telcová, 2002). Tyto informační restrikce dále prohlubují závislost na skupině a její vidění světa.

Zvláště zranitelnou skupinou jsou děti, které jsou od útlého věku vychovávané v prostředí sekty s potencionálními riziky. Za takto rizikové jsou někdy uváděni Svědkové Jehovovy či Scientologická církev (Misauerová, 2012, online). Na rozdíl od dospělých členů nemají děti možnost srovnání ani svobodné volby. Jejich osobnost je formována výhradně podle ideologie sekty, která tak určuje jejich pohled na svět i na hodnotový systém. Při kontaktu s okolím se tyto děti často potýkají s nepochopením. Běžné sociální situace pro ně mohou být matoucí, zatímco jejich odlišné chování či přesvědčení vyvolává u vrstevníků posměch nebo odmítání. To pak opět způsobuje začarovaný kruh izolace a závislosti na společenství. Tyto děti jsou tak od raného věku formovány v příkladu učení sekty, což může v dospělosti vést k problémům s integrací. (Dolista, Tůma, 2010)

Je však důležité poznamenat, že ne všechna nová náboženská hnutí jsou problematická nebo nebezpečná. Přesto je při hledání duchovní cesty důležité zachovat zdravý odstup a schopnost ověřovat si informace. Zásadní je také možnost svobodného odchodu ze skupiny, pokud člověk zjistí, že mu daná cesta nevyhovuje.

3 Společenské vnímání sekt a role médií v jejich interpretaci

Česká společnost se od roku 1989 může těšit náboženské svobodě, území se nicméně historicky opírá o křesťanskou a židovskou tradici. Po pádu komunismu se česká společnost stala demokratickou a občané získali možnost svobodně se rozhodovat i v otázkách víry. V tomto kontextu nastaly dvě hlavní roviny náboženského vývoje, které měly splnit očekávání společnosti. První rovina se týkala tradičních církví a jejich obnovy. Druhá rovina představovala směry, které se od tradičního pojetí odpoutaly a usilovaly o vytvoření dojmu univerzálního náboženství, které by bylo tolerantní a humanistické. (Lužný, Navrátilová, 2001, online)

V rámci této náboženské plurality se v českém prostředí utvořil specifický pohled na náboženská hnutí, která jsou často označována termínem „sekty“. Veřejné mínění o těchto skupinách je formováno médii, jež často prezentují zjednodušený a senzacechtivý obraz těchto skupin. Lze tedy říci, že mediální obraz ovlivňuje celkové vnímání sekt ve společnosti. (Cowan, Bromley, 2013, online)

Společnost často podléhá zjednodušené představě, že pouhé označení náboženské skupiny jako „sekty“ povede k prozření jejích členů. Existuje názor, že jakmile je skupina takto označena, její členové si automaticky uvědomí všechna rizika, manipulativní praktiky a patologické jevy, které v daném společenství existují, a následně jej opustí. Tato představa je však značně zkreslená a neodpovídá realitě. Ve skutečnosti označení „sekta“ často vyvolává zcela opačný efekt. Členové skupiny naopak začínají vnímat sami sebe jako vyvolené jedince, kteří musí čelit nepřátelskému světu, což vytváří atmosféru určitého heroismu a mučednictví. Namísto zamýšleného probuzení a odchodu ze skupiny tak dochází kupříkladu k ještě většímu posílení vazeb. Členové skupiny začínají vnímat kritiku zvenčí jako potvrzení správnosti své cesty a důkaz toho, že okolní svět skutečně není schopen pochopit jejich pravdu (Vojtíšek, 2007).

Daný jev ukazuje, že společenská stigmatizace náboženských skupin může být leckdy kontraproduktivní a místo pomoci členům sekt může vést k prohloubení problému. Pro efektivnost této problematiky je tedy nutné volit citlivější přístup, který bere v úvahu pochody fungující uvnitř těchto skupin.

Označování určitých praktik za podezřelé není samo o sobě považováno za necitlivé, což má dle Vojtíška vyžadovat objektivitu, které je těžké dosáhnout. Kritičtí autoři často vidí problematické jevy pouze u malých, nových či netradičních skupin. Dle něj je třeba si uvědomit, že i velké tradiční církve (pravoslaví, katolická církev,

fundamentalistické protestantské denominace) mohou být uzavřené, neprůhledné, autoritářské a netolerantní k odlišným názorům. Nejasnost definice „sekty“ vede k tomu, že netradičním náboženským společenstvím je automaticky přisuzován nebezpečný charakter, ačkoli mohou být i přínosem. Takové hodnocení by mělo být vždy podloženo důkazy, nikoliv předsudky a skrytou zaujatostí. (Vojtíšek, 2007)

Také je dobré upozornit na to, že, ač by státy měly být vůči různým náboženstvím neutrální, realita může být jiná. V některých zemích jsou určitá náboženství zvýhodňována, zatímco jiná – obvykle menšinová nebo nová náboženská hnutí – čelí legislativní diskriminaci. Jedním z příkladů mohou být Francie (boj proti „nebezpečným sektám“) a Čína, kde jsou tato hnutí vnímána jako ohrožení veřejnosti a společenský problém. (Barker, 2011, online)

Pro mnohé pozorovatele, právě skrze kupříkladu mediální zobrazování sekt, vyvstává otázka, proč, i přes různé restrikce a přísná pravidla, jedinci v těchto uskupeních setrvávají a neodcházejí. Paradoxně právě přes přísná nařízení a úkolování, které musejí stoupenci plnit, si sekty své členy zavazují, a ti na odchod nemají pomyšlení (Novotný, Vojtíšek, 1994). Tato skutečnost však zůstává pro většinovou společnost nepochopitelná.

Na závěr je potřeba říci několik záchytných bodů použitelných pro posuzování sekt. V tomto případě je důležité zbavit se všech subjektivních předsudků, které mohou být způsobeny nedostatkem informací, a zohlednit různé faktory, které ovlivňují hodnocení. Za prvé je důležité si uvědomit, že každý jedinec má právo patřit do jakékoli skupiny, bez ohledu na to, jak nepříjemné se to může zdát. Charakteristiky spojené se sektami se mohou lišit, a to se projevuje zejména v chování jednotlivců, Ovlivňuje to např. jejich schopnost osobního rozvoje nebo ochotu podrobit se sebereflexi.

Za druhé je důležité si uvědomit, že nová náboženská hnutí často vykazují rysy, které mohou být v rozporu s hodnotami společnosti. Je však potřeba zvažovat to, že kvalita takového hnutí se projeví až v průběhu času, a není možné ji jednoznačně posoudit na začátku. Na druhou stranu zdravé společenství povzbuzuje kritické myšlení a spolupráci s různými ideologiemi. Za třetí, i v rámci nových náboženských hnutí, se mohou objevit názory vedoucí k radikalizaci. Je však důležité, aby dané hnutí mělo schopnost a ochotu se s těmito jevy vypořádat a neumožnilo jim převzít kontrolu nad skupinou. (Dolista, Tůma, 2010)

3.1 Role sdělovacích prostředků při medializaci problematiky sekt

Média dnes představují hlavní zdroj informací a zároveň snadný způsob, jak se dozvědět téměř cokoli – od důležitých událostí po každodenní triviality. Jejich vliv na veřejné mínění a osobní postoje je ohromný. A to i přesto, že množství zpráv, kterým je společnost vystavena, může být natolik zahlcující, že bývá těžké rozhodnout o vhodnosti informace. U témat, jako jsou sekty, média často vyzdvihují prvky, které čtenáře zaujmou, nicméně zároveň mohou podpořit jejich negativní obraz.

Výzkum z roku 2010, který se zaměřil na zdroje informací o sektách mezi mladými lidmi, jednoznačně ukázal na dominantní roli masmédií. Ta představovala nejčastější informační zdroj pro 40 % respondentů. Ve znatelně menším měřítku byli zastoupeny škola (4 %) či knihy (2 %), tyto zdroje hrály v informování o této problematice pouze okrajovou roli. O něco lépe na tom byli však rodiče s 24 % a vrstevníci s 24,5 %, kteří tvořili druhý nejvýznamnější zdroj informací o sektách (Dolista, Tůma, 2010). Sice je tento zdroj poněkud starší, ale stále poskytuje vhled do této otázky.

Mnoho informací, které se o nových náboženských hnutích člověk dozví, se vztahuje k událostem, jež vybočují a přitahují pozornost veřejnosti. Jedná se často o negativní zprávy – ať už jde například o úmrtí nebo o situace s erotickým podtextem. Tyto informace nemusejí být důkladně ověřeny nebo regulovány, což klade vysoké nároky na kritické myšlení čtenáře, aby dokázal posoudit jejich pravdivost. Výsledkem je tendence společenského okolí vůči těmto hnutím udržovat odstup. (Vojtíšek, 2017)

To, co bývá kamenem úrazu ve vyobrazování těchto skupin, je určitý výběr kontroverzních témat, která opomíjejí jejich aktivity, či jejich filosofii. Právě neopomíjení těchto témat by mohla značným způsobem ovlivnit přístup k sektám. Tento mediální přístup tvoří určité domněnky, jež pak mohou vyústit v konflikty. S tím souvisí zjednodušování poskytnutých dat médii, ty nemohou dostatečně obsáhnout komplexnost skupin.

Úskalím bývá i nedostatečná odborná příprava všech zúčastněných stran. Novináři, další poskytovatelé informací i samotní příjemci často postrádají hlubší znalosti z religionistiky, sociologie náboženství a dalších relevantních oborů. Tato mezera ve vzdělání vede k šíření zjednodušených nebo zkreslených informací. Bez potřebného odborného základu je obtížné správně uchopit a interpretovat náboženské jevy a jejich společenské souvislosti. Podobně i zpráva Ministerstva vnitra upozorňuje, že nedostatek odborné reflexe a přítomnost stereotypů v mediálním prostoru může vést ke zkreslenému

obrazu některých náboženských skupin – například muslimů – a tím ovlivňovat veřejné mínění (Topinka, 2006/2007).

Jednou z významných schopností médií je vytváření obrazu nepřítele. Tímto fenoménem se zabývá Zimbardo (2021), který jej definuje jako jakousi psychologickou konstrukci ukotvenou pomocí propagandy hluboko v myslích, jež dokáže ty druhé přeměnit na protivníky.

Tento jev rozhodně není omezen pouze na mediální sféru, vyskytuje se i v různých oblastech společenského života. Média však díky svému dosahu a vlivu figurují ve společnosti jako velmi podstatný nástroj pro šíření takových konstrukcí. Ty ovšem mohou v konečném důsledku polarizovat společnost a vytvářet hranice mezi různými skupinami lidí.

3.2 Mediální stereotypy v kontextu sekt

Média v souvislosti se sektami vykazují určité stereotypní představy. Význam stereotypu se myslí *„výrazně zjednodušené a povětšině hodnotící názory na postoje, chování či očekávání určitých skupin či jednotlivců (proces tohoto hodnotícího zjednodušování se označuje pojmem stereotypizace).“* (Šmídová, 2005, online)

Média prezentují nová náboženská hnutí prostřednictvím zjednodušujících stereotypů, které mohou významně ovlivňovat veřejné mínění. Typickým příkladem je důraz na vnější znaky jako jednotný způsob oblékání členů, který má symbolizovat příslušnost ke skupině a konformitu. Vůdci těchto hnutí bývají v médiích často vykreslováni jednostranně – jako charismatičtí manipulátoři sledující především vlastní zájmy, zatímco členové jsou prezentováni jako oběti psychické manipulace (Nolan, Wise, McLean, 2023, online). Toto dále mohou také podporovat případy obvinění ze zneužívání, především sexuálního, kterým někteří vůdci čelí. Například Satja Saí Baba nebo Šrí Činmoj byli obviněni těsně před svou smrtí (Vojtíšek, 2012, s. 74, online).

Mediální obraz nových náboženských hnutí je ovlivněn historickými událostmi, a to například tragickými případy jako byla již zmíněná masová sebevražda členů Svatyně lidu pod vedením Jima Jonese. Událost se stala v roce 1978 v Guyaně, kdy více než 900 členů hnutí včetně dětí zemřelo po požití nápoje obsahujícího kyanid. Podobné tragédie, jako sebevraždy členů Řádu Slunečního chrámu v letech 1994-1997 nebo incident s hnutím Davidiánů ve Waco v roce 1993, významně přispěly k formování negativního mediálního obrazu nových náboženských hnutí (Vojtíšek, 2017). Tyto

události, jakkoliv závažné, však nepředstavují reprezentativní vzorek působení všech náboženských skupin. Je třeba zopakovat fakt, že vnímání těchto hnutí je významně formováno kulturním kontextem dané společnosti.

Studie (Hammonds, Kramer, 2022, online) zabývající se kulty, identifikovala sedm vlastností, které média při stigmatizaci často využívají. První je kontrola, kdy se sekty vykreslují jako skupiny mající vždy nějakého vůdce, či osoby programující a manipulující mysli jedinců. Druhým znakem je násilí, média v tomto případě zdůrazňují násilné činy či potencionální nebezpečí směřující proti veřejnosti. Třetí vlastností při stigmatizaci jsou nenormativní víry. Média v tomto případě poukazují na neobvyklost přesvědčení skupiny, které se odchyluje od běžného diskurzu. Čtvrtou vlastností je přirovnávání k jiným extrémistickým skupinám, což následně může vést k negativním asociacím skupiny. Pátou vlastností je zneužívání členů, a to jak psychicky, tak fyzicky či sexuálně. Šestým znakem jsou neobvyklé finanční praktiky, jimiž chtějí média poukázat na to, jak skupina neobvykle nakládá s penězi. Sedmým znakem je poukázání na pokusy o zlepšení veřejného obrazu sekt. V tomto případě se média snaží poukázat na to, jak se stigmatizovaná skupina pokouší bránit proti negativnímu obrazu, který média vyzdvihují.

Média často opomíjejí komplexnější motivace jednotlivců pro vstup do náboženských společenství. Zatímco mediální prezentace zdůrazňuje především negativní aspekty, skutečné důvody mohou zahrnovat kupříkladu duchovní hledání či touhu po osobnostním růstu.

Další studie, která se stereotypy v oblasti sekt zabývá, zdůrazňuje, že nadměrný důraz na kriminální a násilné aspekty v mediálním zpravodajství může zastínit jiné, důležité aspekty působení těchto skupin. A to včetně jejich ideologického vlivu. Tato jednostrannost může vést k vytváření společenského napětí a nepřiměřeným obavám. (Taofeek, 2024, online)

Stereotypizace sekt v médiích probíhá za pomoci specifických mechanismů. Jedním z nich je například používání emotivně zabarvených výrazů a metafor, které asociují nebezpečí, iracionálnost nebo podvod. Vyskytují se termíny jako „vymývání mozků“, „manipulace“, „fanatismus“ nebo „nebezpečná sekta“. Ty hodnotí danou skupinu, aniž by byly poskytnuty nějaké konkrétní důkazy, jež by takové tvrzení potvrdily. Tím těžší je to pro běžného jedince nemajícího přímou osobní zkušenost s určitou skupinou lidí nebo organizací. (Šmídová, 2005, online)

4 Vybrané sekty a jejich charakteristiky

V české společnosti se setkáváme s širokým spektrem nových náboženských hnutí, které vycházejí z různých duchovních a filozofických tradic. Pro účely této bakalářské práce byly vybrány konkrétní sekty jako názorné příklady různých vývojových směrů a potenciálních rizik, které tyto skupiny představují.

Vybrané sekty reprezentují různé ideologické základy, jejich výběr byl motivován jejich kontroverzní povahou a dobrou dokumentací. Důležitým kritériem pro jejich výběr byla také různorodost jejich původu – některé vznikly přímo v českém prostředí (jako například Imanuelité).

Církev sjednocení (moonisté) byla vybrána jako představitel klasického nového náboženského hnutí s východními kořeny, které však zahrnuje i prvky křesťanství. Popis Církve sjednocení představuje příklad hnutí, které vyvolává veřejnou diskusi o hranicích mezi legitimním náboženstvím a manipulativními praktikami. (Blažek, Pokorný, Telcová, 2002)

Hnutí Grálu bylo vybráno jako příklad esoterického proudu s evropskými kořeny, které nabízí alternativní duchovní cestu založenou na specifickém výkladu křesťanství obohaceném o prvky teosofie. Toto hnutí, inspirované dílem Abdrushin (Oskara Ernsta Bernhardta), představuje méně nápadnou sektu. Jeho studium umožňuje pochopit, jak se tradiční evropská esoterika transformuje v současném kontextu. (Dolista, Tůma, 2010)

Imanuelité v této práci reprezentují příklad toho, že v i českém prostředí může vzniknout hnutí s určitými riziky a kontroverzí. Ovšem vznik i tohoto hnutí byl inspirován ze zahraničních zdrojů, konkrétně navazovaly na myšlenky Hnutí Grálů. Hnutí Jana Dvorského (Parsifala Imanuela), dává vhled do procesu vzniku sekt v českém prostředí a ilustruje fenomén mesianismu (tedy víru v příchod Mesiáše). (Vojtíšek, 2017)

Scientologie byla do bakalářské práce zahrnuta jako příklad seberozvojového hnutí s komerčními rysy. Její globální rozměr se může zdát ohromný. Jejich organizační struktura a status v různých zemích z ní činí důležitý subjekt pro studium vztahů mezi novými náboženskými hnutími a většinovou společností. Scientologie navíc reprezentuje trend komercionalizace duchovních služeb a prolínání náboženské a podnikatelské sféry. (Abgrall, 2000)

Rozhodnutí tak vstoupit do jakéhokoliv hnutí by mělo proběhnout až po důkladném seznámení se s jeho principy apod., nicméně ne každý se po této oblasti pídí.

4.1 Církev sjednocení (moonisté)

Formální název hnutí je „The Holy Spirit Association for the Unification of World Christianity“ (Sdružení svatého Ducha pro sjednocení světového křesťanství). Počátky sahají do 40. let 20. století v Severní Koreji a souvisí s antikomunismem zakladatele Sun Myung Moona (narozen 1920), který byl za své ideje nějaký čas vězněn. Po osvobození během korejské války odešel do Jižní Koreje, kde hnutí v roce 1954 oficiálně založil. Postupně se začalo tvořit a rozšiřovat, zejména v Americe. Moon, označovaný jeho stoupenci jako Otec, jeho manželka jako Matka, tvrdil, že se mu v 16 letech zjevil Ježíš Kristus s úkolem rozvíjet Boží Království. Na základě studia pak došel ke své interpretaci křesťanství. Jelikož tradiční křesťanství jeho myšlenky nepřijalo, vznikla Církev sjednocení. Její teologie vychází z teorie, že Moon je třetím Adamem, pověřeným založit pravou rodinu pro lidstvo, poté co Adam s Evou (kvůli sexuálnímu styku Evy s Luciferem) i Ježíš (kvůli ukřižování) selhali. (Blažek, Pokorný, Telcová, 2002)

Po nárůstu stoupenců se Moon roku 1972 přestěhoval do New Yorku, kde komunita dále rostla. Od roku 1978 začalo hnutí projevovat pochybné znaky. Moon například vyslal 800 stoupenců do Velké Británie, aby prodejem (květin, svíček) získávali finance, prokázali kázeň a rekrutovali nové členy, což vyvolalo protikultovní obvinění. Církev vyžadovala rituály odříkání, studené sprchy či modlitby, dlouhé přednášky a bohoslužby, skromnou stravu a za nekázeň uplatňovala psychické i fyzické tresty. (Barrett, 1998)

Církev čelila obviněním z politických machinací a kritice obchodních aktivit. Moon provozoval hotely (New Yorker), firmy s mořskými plody i zbrojní průmysl. Využíval organizace jako zástěrku pro konference s vlivnými osobnostmi. Přestože se profiloval jako antikomunista (což mu zajistilo podporu USA), budoval kontakty s Kim Čong-ilem. Zemřel v roce 2012 bez zanechání dokumentů pro další stmelování hnutí (Kořínek, 2012).

Zpočátku členové prodávali předměty a rekrutovali na vysokých školách. Později se jejich činnosti staly podprahovějšími a zaměřily se na politiku, náboženství a hospodářství. Moonisté pak bývají označováni za kontroverzní, jsou kritizováni za samotné hnutí, finance a údajnou manipulaci členů. Mají však i zastánce oceňující úsilí o světový mír (Hassan, Čulík, 1994). V ČR se počet členů odhaduje na 51 osob (Český Statistický úřad, 2021, online), celosvětově na tisíce stoupenců (Dolista, Tůma, 2010).

4.2 Hnutí grálů (Poselství grálů)

Hnutí Grálu představuje organizaci založenou na učení obsaženém v knize „Poselství Grálu“ (známé také jako „Ve světle Pravdy“). Autorem tohoto díla je německý obchodník Oskar Ernst Bernhardt, který psal pod pseudonymem Abd-ru-shin a byl dříve znám jako autor divadelních her, povídek a cestopisů. Počátky hnutí sahají do roku 1923, kdy Bernhardt začal publikovat texty, které měly sloužit jako duchovní výzvy k probuzení. V roce 1929 učinil zásadní krok, když prohlásil svůj božský původ a označil se za mesiáše – „Syna člověka“, který má právo soudit lidstvo. Podle jeho učení měla být v roce 1934 nastolena tisíciletá říše míru a harmonie, což poukazuje na milenialistické prvky v jeho nauce. Nicméně Bernhardtova cesta duchovního vůdce byla přerušena v roce 1938, kdy byl po několika skandálech zatčen a uvězněn v Krušných horách. Po druhé světové válce převzala vedení hnutí nejprve jeho manželka a později dcera Irmingard, které zajistily jeho další existenci. (Dolista, Tůma, 2010)

Členové hnutí, kteří se označují jako „hledači Pravdy“, považují Poselství Grálu za návod ke spáse. Paradoxem je, že Bernhardt původně vystupoval proti organizovanému náboženství. I přes to se kolem jeho učení vytvořila strukturovaná organizace s „kruhy“ jako základními jednotkami. Tyto kruhy pořádají přednášky a nedělní pobožnosti zahrnující poslech vážné hudby, četbu Bernhardtových textů a modlitby ke Světlu. (Barrett, 1998)

Ústředním bodem učení Hnutí Grálu je koncept různých úrovní hmotnosti. Podle této nauky se lidstvo nachází v „hrubohmotnosti“. Cílem duchovního úsilí je postupně se z této úrovně vymanit a prostřednictvím dalších životů dosáhnout „jemnohmotnostné říše“. Dosažení této říše lze dosáhnout lepším životem. V učení jsou pak důležité tři zákony, považované za totožné s Boží vůlí. Prvním je zákon tíže (hmotnější myšlenky stahují do nižších úrovní). Druhým je zákon přitažlivosti stejného druhu (osud závisí na vlastních činech a myšlenkách, které přitahují obdobné formy; např. oběť si mohla násilí přivolat sama). Třetím je zákon zvratného působení (žádná myšlenka ani čin nezůstanou bez následku, štěstí či neštěstí je přímým důsledkem vlastních myšlenek a činů). V České republice má hnutí tradici, první společnost vznikla v Brně v roce 1932 (Dolista, Tůma, 2010). Dle Českého statistického úřadu (2021) se ke společenství přihlásilo 196 jedinců.

4.3 Imanuelité

Imanuelité představují jedno z kontroverzních náboženských hnutí, které vzniklo v České republice v 90. letech 20. století. Zakladatelem byl Jan Dietrich Dvorský, který vystupoval pod jménem Parsifal Imanuel. Významnou roli v hnutí hrála také Lucie Dvorská, dcera známé herečky Mileny Dvorské, jež byla jeho družkou a měla přezdívku Labutí panna. Učení sekty vycházelo především z díla „Ve světle pravdy Poselství Grálů" od Abd-ru-shina. Dílo bylo uzpůsobené době a bylo kritikou společnosti. Bývalá stoupenkyně, která v sektě působila 17 let, o ní píše takto: *„Janova knížka nebyla příjemná, byla plná zloby vůči lidem, byla proti stávajícím pořádkům."* (Arbesová, 2024, onlline) Specifickým rysem bylo přijímání nových členů na základě barvy jejich aury, přičemž nejdůležitější byla fialová barva. Sekta působila především na Hořovicku a nikdy nedosáhla masového charakteru.

Jan Dvorský rozšířil své učení o své prvky, které měly dokazovat jeho výjimečnost a božské poslání. Zásadním aspektem jeho učení bylo prohlášení sebe sama za Syna člověka, což se snažil dokázat poměrně neobvyklým způsobem. Jako údajný důkaz svého tvrzení používal fotografii, na které demonstroval, že jeho lebka je identická s lebkou Abd-ru-shina (vlastním jménem Oskar Ernst Bernhardt), autora díla „Ve světle pravdy". Toto tvrzení mělo podpořit jeho nárok na duchovní autoritu. Kromě této teorie v učení Dvorský propagoval teorii „převrácenectví". Podle této teorie docházelo k převtělování duší, ale s významným prvkem – mužské duše se převtělovaly do ženských těl a naopak. Jedinými, kdo nebyli „převrácenci", byl on sám a jeho družka Lucie Dvorská. (Dolista, Tůma, 2010)

Život v komunitě Imanuelitů byl charakterizován přísným systémem pravidel a změnou životního stylu jejích členů. Sekta praktikovala izolaci svých stoupenců od okolního světa, což zahrnovalo povinné přerušení veškerých kontaktů s rodinou a přáteli mimo komunitu. Symbolickým aktem oddělení od života před sektou bylo přidělení nového jména každému členovi. Ve společenství fungoval specifický denní režim, který se odlišoval od běžného životního rytmu společnosti. Členové komunity byli nuceni dodržovat časový rozvrh – chodili spát ve dvě hodiny v noci a vstávali až po poledni. Zlomovým momentem v působení sekty byl rok 1994, kdy došlo k policejnímu zásahu ve Hvozdci. O rok později bylo zahájeno pátrání po Janu Dvorském kvůli podezření z ohrožování mravní výchovy dětí. Trestní stíhání bylo nakonec v roce 2009 zastaveno. Tento případ se stal příkladem pro studium nových náboženských hnutí

v českém prostředí a je často citován v odborných pracích zabývajících se sektami. (Vojtíšek, 2017)

4.4 Scientologové

Scientologie byla založena americkým spisovatelem amerického původu Lafayettem Ronaldem Hubbardem. Hubbard byl před založením Scientologie spisovatelem science-fiction a jako nejznámější dílo je „Dianetika: Moderní věda o duševním zdraví“ z roku 1950, které se stalo bestsellerem. Dle dianetiky může člověk docílit úplné kontroly nad duševními pochody a stát se tak svobodným, což je možno pomocí učení o analytické a reaktivní mysli. Analytická je ta, do které se ukládají vjemy a jedinec je schopen je vědomě vyvolávat. Reaktivní slouží jako opak mysli analytické, je oblastí nevědomí s obsahem smutků, strachů apod. Jinak řečeno, jedná se o oblast s negativní energií a Scientologie má za cíl tuto oblast odstranit. (Dolista, Tůma, 2010)

Základem scientologického učení je přesvědčení, že člověk je duchovní bytost zvaná „thetan“, která je nesmrtelná. Lidé jsou podle tohoto učení ovlivněni traumatickými zážitky z minulých životů, i z toho současného, které vytvářejí „engramy“ bránící dosažení plného potenciálu. Engramy mohou způsobovat různé potíže znepříjemňující život, např. nemoci. Prostřednictvím procesu zvaného „auditing“ mohou scientologové tyto engramy odstranit (za pomoci přístroje jménem E-metr) a dosáhnout stavu „clear“ - a následně se stát „operujícími thetany“ s vyššími schopnostmi. (Dolista, Tůma, 2010)

Scientologie funguje prostřednictvím hierarchické struktury organizací, včetně Mezinárodní asociace scientologů, Centra náboženské technologie a elitní Sea Organization, jejíž členové podepisují smlouvy na miliardu let. Organizace provozuje také sociální programy jako Narconon (protidrogový program) a Applied Scholastics (vzdělávací metody). (Blažek, Pokorný, Telcová, 2002)

Scientologie je předmětem kontroverzí kvůli vysokým poplatkům za kurzy, agresivnímu přístupu vůči oponentům, zpochybňování psychiatrie a obviněním z manipulativních praktik. Její právní status se v různých zemích liší – v některých je uznána jako náboženství, jinde je považována za komerční organizaci. Ve světě jsou k ní připojeni tisíce jedinců (Dolista, Tůma, 2010). Český statistický úřad (2021, online) uvádí 397 příslušníků Scientologické církve a v České republice nemá status registrované církve.

5 Prevence v oblasti sekt

Důležitou součástí práce, kterou nelze opomenout, je prevence v této oblasti. Po představení charakteristických rysů sekt a rizik spojených s jejich působením je třeba věnovat pozornost také způsobům, jak těmto rizikům předcházet a jak minimalizovat jejich dopad na společnost.

Pojem prevence není nikterak jednoduché vymezit, tento pojem pochází z latinského „praevenire“ tj. předcházet a původně byl využíván hlavně v oblasti zdravotnictví, kdy se pojmem myslí určitý soubor opatření, která napomáhají předejít nějaké nemoci. Stejně jako ve zdravotní sféře, tak i ve sféře sociální můžeme užít pojmu jako předcházení. Zde se ovšem předchází jevům ovlivňujících společnost z hlediska sociálního. To ale se zdravotním stránkou věci také nutně souvisí. Prevence je souborem činností, jež vedou k tomu, aby se zabránilo vzniku a šíření negativních jevů a zabránilo se tak sociálnímu vyloučení (Tůma, 2011). Negativní jevy se rozumí kriminalita, prostituce anebo právě vliv manipulativních náboženských skupin.

Za vhodný přístup prevence se považuje upevňování a rozvoj příznivých podmínek daného systému jako celku. To může být například v oblasti fyzické pohody, etických principů či legislativního rámce. Tento proces je však značně složitý, protože lidské rozhodování není vždy racionální. Proto vždy nemusí fungovat běžný model založený na předávání informací a apelování na správné chování, který bývá pokládán za klíčový nástroj prevence. Prevence v oblasti sekt je stejně jako u jiných jevů zaměřena převážně na informovanosti společnosti.

V oblasti problematiky sekt je prevence velmi důležitá. Chmelík (2001) nahlíží na sekty z kriminologického hlediska a popisuje je jako náboženská uskupení, která svým dlouhodobým působením negativně ovlivňují sebehodnocení jedinců, způsobují psychickou újmu a vedou ke ztrátě individuality a schopnosti samostatného fungování mimo skupinu. Z tohoto pohledu je zřejmé, že preventivní opatření by měla cílit i na posilování psychické odolnosti vůči manipulativním technikám.

Na šíři této problematiky poukazuje také Ondráčková (2009, online), ta identifikuje tři hlavní oblasti nebezpečí spojené se sektami: to, když je skupina ve výrazném konfliktu se svým okolím, když skupina prochází krizí způsobenou nenaplněným očekáváním nebo úbytkem členů, anebo když je ve skupině uplatňováno totalitní vedení. Dle ní by pak měla být primárně zaměřena preventivní činnost.

Aby byla prevence účinná, je nezbytné, aby ji prováděli kvalifikovaní odborníci, kteří rozumějí různorodým motivacím vstupu do sekt. Tyto důvody mohou být různé – od problematických rodinných vztahů až po negativní reakce okolí. Jak upozorňuje Vojtíšek (2005), nevhodné reakce blízkých – jako je výsměch, nátlak nebo agresivita – mohou jedince paradoxně ještě více přimknout k sektě.

Vojtíšek (2017) uvádí, že nejúčinnější prevencí v oblasti sekt je otevřená diskuse o náboženstvích, kdy je třeba poukazovat na to, že jsou součástí našich životů. Poněkud důležitá je tu vlastní sebereflexe a ochota být k dispozici pro další dotazy. Pokud se do diskuse o náboženství přidá i rozhovor o jevech z oboru sociální psychologie, rozšíří se jedincův pohled a bude o to bystřejší, co se například manipulace týče.

Dalším důležitým pilířem prevence je funkční sociální síť. Pevné a zdravé vztahy – v rodině, mezi přáteli či v komunitě – posilují identitu jedince a poskytují emoční zázemí. Kvalitní sociální vztahy plní několik zásadních funkcí: nabízejí podporu v náročných životních situacích, umožňují jedinci sdílet své myšlenky a pocity, a vytvářejí prostředí, kde se člověk cítí přijímán a respektován. Díky tomu jedinec necítí potřebu hledat přijetí v potenciálně destruktivních skupinách. Jak upozorňují Fischer a Škoda (2014), klíčovým faktorem je zde vyvážená výchova – ani zanedbávající, ani hyperprotektivní.

Vedle sociálních vazeb se jedná také o dobré vzdělání, to, které jedince dokáže namotivovat ke kritickému myšlení. Vzdělávací systém podporující samostatné uvažování, schopnost analyzovat informace a rozpoznávat manipulativní techniky významně snižuje riziko podlehnutí vlivu sekt.

Prevence se dělí na primární, sekundární a terciární, přičemž každá z těchto úrovní má své místo i v oblasti sekt. Primární prevence je zaměřena na širokou veřejnost a jejím cílem je předejít vzniku problému. V kontextu sekt jde například o vzdělávací aktivity a osvětu v rodinách. Sekundární prevence se soustředí na osoby, které se již dostávají do kontaktu se skupinou, a zaměřuje se i na podporu jejich blízkých – jak upozorňuje Vojtíšek (2007), právě respekt a vlídný přístup může sehrát zásadní roli. Terciární prevence se týká lidí, kteří již se sektou zkušenost mají, a jejím cílem je minimalizovat následky a zabránit recidivě.

Dle Kyjovské (2011) je nutné do sekundární a terciární prevence zapojit odborníky. V případech, kdy je jedinec plně pohlcen sektou, přichází uvědomění často až po vyloučení z komunity – v momentě, kdy čelí realitě bez podpory, identity i prostředků. V takových chvílích je odborná pomoc klíčová pro návrat do běžného života.

Konverze k náboženství – resp. religiozitě – přináší proměnu v hodnotovém rámci jedince, což se odráží i v jeho vztazích a postojích. I když může zpočátku působit nenápadně, může později přinést zásadní změny v jeho sociálním fungování. Okolí by proto mělo vnímat varovné znaky a reagovat s respektem a obezřetností. (Dolista, Tůma, 2010)

Jedním z těchto varovných znaků může být např. změna životního stylu ve stravovacích návycích nebo oděvních, což bývá maskováno za „úmyslného hubnutí" a „potřebou životní změny". Ne vždy jde o náboženskou konverzi, může se jednat i o fázi osobního hledání. Přesto je důležité být vnímavý, protože pokud je jedinec skutečně vtahován do sekty, bývá to spojeno s hlubšími změnami v myšlení i chování. (Abgrall, 2000)

5.1 Rodina jako prevence

Rodina představuje velmi podstatného aktéra primární prevence patologického chování a obecně v oblasti sekt. Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, primární prevence se zaměřuje na předcházení negativním jevům ve společnosti, a právě rodinné prostředí je v tomto ohledu nenahraditelné.

Rodina je základní jednotkou ve výchově jedince, tam se učí společenskému chování, morálce a hodnotám (Lašek, Loudová, 2013). S těmito vzory pak jedinec vrůstá do společnosti. Odpovědi na otázky spojené s patologickým jednáním lze často nalézt právě v prostředí primární skupiny. Pokud dojde k narušení základních vztahů – například absencí otce v procesu výchovy – může se u některých jedinců objevit zvýšené riziko vyhledávání náhradních autorit, jaké poskytují právě sekty. Matoušek a Kroftová (2003) upozorňují, že zejména muži z neúplných rodin mají vyšší sklon k protiprávnímu jednání, než ti, kteří vyrůstali v úplné rodině.

Rodina však může představovat jak oblast prevence, tak může působit i jako prvek vzbuzující touhu připojit se k hnutí a být tak důvodem pro „radikální odchody" (náhlému přerušení kontaktu s blízkými). Hnutí v takových případech fungují jako východisko z dlouhodobého vnitřního napětí, byť si ho nemusí plně uvědomovat. Napětí může být způsobeno neporozuměním v oblasti hledání odpovědí na existenční otázky či otázky smyslu života. (Vojtíšek, 2007)

Je třeba edukace v oblasti sektářští, tedy jedincům dostatečně osvětlit pojem, jejich fungování a proč představují hrozbu. Dalším preventivním prostředkem rodiny

je vyzdvihování kritického myšlení, také jedince podporovat v samostatnosti, zkoumání problematiky z různých úhlům pohledů. Je také nezbytné vytvořit otevřené důvěrné prostředí, kde se dospívající nemusí bát říct svůj názor nebo se otázat k sektám. (Vojtíšek, 2005)

V případě, že se člen rodiny (zejména dítě) připojí k sektářskému hnutí, bývá přirozenou reakcí rodičů snaha jej od této skupiny odradit. Avšak konfrontační přístup většinou přináší opačný efekt. Dítě vnímá odpor okolí jako další formu nátlaku, což může posílit jeho touhu po nezávislosti a přiblížit ho ještě více ke skupině. Odborníci doporučují zvolit jinou strategii – udržovat s dítětem kontakt, zajímat se o skupinu, do které vstoupilo, a doplňovat si relevantní informace. Zároveň je vhodné mít připravenou i určitou finanční rezervu pro případ, že se člen rozhodne hnutí opustit, a bude potřebovat pomoc při návratu do běžného života (Blažek, Telcová, 2002).

I Vojtíšek (2007, s. 167) v situaci, kdy příbuzný vstupuje do společenství zdůrazňuje, že *„jakékoliv činy, které by mohly být vyloženy jako „bojové“ a nepřátelské vůči víře nebo hnutí, nemohou situaci ani vyřešit, ani zlepšit, naopak ji vždy zhoršují.“*

Pokud rodina nerespektuje rozhodnutí jedince, vystavuje ho riziku, že po odchodu z hnutí nahradí jednu závislost jinou formou úniku. Jedinec, jehož potřeba duchovního hledání není pochopena ani naplněna, může svou identitu hledat jinde. To bývá časté zejména v životních obdobích spojených s hledáním smyslu, struktur a řádu. (Vojtíšek, 2007)

Samotná prevence je jedním z důležitých nástrojů v boji proti sociálně-patologickým jevům. Aby však byla skutečně účinná, vyžaduje koordinaci více aktérů. Výchova v rodině a škole představuje základní kámen tohoto procesu, ale pro jeho maximální efektivitu je nezbytné, aby se do něj zapojily i další instituce – jako jsou místní samosprávy, poradenská centra a specializované organizace zabývající se prevencí.

5.2 Další instituce zabývající se prevencí

V oblasti prevence působnosti sekt hraje roli několik státních i nestátních institucí. Mezi hlavní aktéry patří Ministerstvo vnitra, Policie České republiky a různé nestátní organizace. Tyto instituce se společně snaží o koordinovaný přístup v preventivních aktivitách a aktivně působí na veřejnost. Účinnost jejich činnosti je však podmíněna mnoha faktory, které souvisejí jak s charakterem samotných sekt, tak i s mírou zájmu společnosti o tuto problematiku. (Dolista, Tůma, 2010)

Významnou roli v prevenci zastává Policie České republiky. Zájem společnosti o alternativní religiozitu s sebou přináší již zmíněná rizika a pro tento účel vystupují veřejné instituce jako aspekt minimalizující tato rizika. Zároveň však musí zachovávat respekt vůči náboženským svobodám občanů, které jsou právně zakotveny v Listině základních práv a svobod (1993), konkrétně v článcích 15 a 16, garantujících každému člověku právo na svobodu vyznání a jeho projevování.

Kromě státních institucí jsou významným zdrojem informací i specializované organizace. Společnost pro studium sekt a nových náboženských hnutí je právě tímto důležitým zdrojem v oblasti alternativních náboženských skupin. Organizuje vzdělávací semináře a odborné konference zaměřené na problematiku sekt. Vedle své informační a vzdělávací činnosti nabízí organizace také duchovní poradenské služby osobám, které byly negativně ovlivněny působením v sektách. Ve své práci se spolek snaží udržovat objektivní přístup, přičemž současně usiluje o zprostředkování informací ve formě srozumitelné pro širokou veřejnost. (Schlitská, 2006)

V oblasti prevence významně působí také akademická pracoviště, zejména Ústav religionistiky FF MU v Brně a Katedra psychologie FF UK. Ty realizují výzkumy a osvětové projekty zaměřené na kritické myšlení v souvislosti s náboženskou tématikou.

Ze zahraničních organizací je to například slovenská společnost Integra, která se věnuje prevenci sekt skrze osvětovou činnost pro širokou veřejnost. Integra poskytuje informace a poradenství, organizuje vzdělávací semináře pro různé cílové skupiny. Organizace se podílí i na publikační činnosti. (Integra, online)

6 Výzkumné šetření: Pohled společnosti na činnost sekt v České republice

Následující kapitola přináší pohled na to, jak česká veřejnost vnímá fenomén sekt, jejich činnost a potenciální rizika spojená s jejich působením v současné společnosti. Toto výzkumné šetření bylo motivováno potřebou lépe porozumět postojům občanů České republiky k problematice sektářství a důvodům, které tyto postoje formují. Tato část se zaměřuje na formulaci výzkumného problému, cíle a hypotéz. Následně pak výsledky výzkumného šetření.

6.1 Výzkumný problém, cíl a hypotézy

Před zahájením výzkumného projektu bylo nezbytné jasně definovat teoretický rámec a stanovit odpovídající hodnotící parametry které vycházely z teoretické části práce. S ohledem na téma práce bylo výzkumné šetření stanoveno tak, aby co nejlépe vystihlo problematiku.

Úvodní fáze výzkumného procesu zahrnovala definování výzkumného problému, formulaci cílů a stanovení výzkumných předpokladů. Následující text vymezuje tyto aspekty, které tvoří základ empirické části bakalářské práce.

Výzkumný problém

Výzkumným problémem pro předkládané výzkumné šetření bylo **vnímání sekt veřejností z hlediska jejich činnosti a rizik**. Pro řešení zkoumané problematiky bylo nezbytné vymezit cíl výzkumného šetření.

Cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit subjektivně vnímané postoje občanů České republiky k problematice sekt.

Výzkumné hypotézy

Na základě prostudované literatury týkající se problematiky sekt byly vytyčeny následující hypotézy:

Hlavní hypotéza č. 1 (HH1): Většina dotazovaných si pojem „sekta“ vybavuje v negativních konotacích.

Tato hypotéza se opírá o výzkum veřejného mínění, jehož výsledky prezentoval Jiří Tůma ve své studii z roku 2013. Tento výzkum se zaměřil na zkoumání postojů české veřejnosti k alternativním náboženským směrům. Výsledky ukázaly, že pojem „sekta“ je často spojen s negativními konotacemi, což pak odráží obecný postoj české společnosti k sektám. (Tůma, 2013, online)

Hlavní hypotéza č. 2 (HH2): Většina respondentů identifikuje manipulaci jako primární rizikový faktor spojený s působením sekt v současné společnosti.

Uvedená hypotéza se opírá o výzkum z roku 2022. González a kol. (2022, online) zjistil, že manipulativní techniky hrají významnou roli v radikálních skupinách, a že mladí lidé jsou obzvláště zranitelní vůči propagandě a vlivu extremistických verbířů.

Vedlejší hypotéza č. 1 (VH1): Na základě dostupných poznatků lze předpokládat, že dotazovaní zároveň považují sociální problémy za jeden z důvodů vstupu jednotlivců do sektářských skupin.

Hypotéza je podložena výzkumem „The Cultic Lifecycle: A Thematic Analysis of Fulfillment and Fear in Cult Membership“ (2022, online), který identifikoval význam sociálních stresorů (např. milostné problémy, rozvod rodičů, rodinné problémy či vyrovnávání se s týráním), jako časté faktory vedoucí k zapojení do sekt.

6.2 Výzkumná strategie a sběr dat

Praktická část této bakalářské práce se zaměřila na analýzu a interpretaci dat získaných prostřednictvím dotazníkového šetření. Tato výzkumná metoda byla zvolena jako hlavní nástroj pro sběr dat. Kvantitativní výzkumné šetření realizovaný pomocí dotazníku s Likertovou škálou vlastní konstrukce umožnil oslovit širokou část respondentů a usnadnil identifikaci odpovědí. Dotazník byl distribuován prostřednictvím internetového rozhraní v březnu 2025.

Zvolené výzkumné přístupy byly vybrány především pro svou schopnost generovat kvantifikovatelné údaje, které umožňují systematické porovnávání a analýzu. Další výhodou zvoleného postupu byla možnost efektivní distribuce výzkumného nástroje mezi širší veřejnost, což zajistilo reprezentativnější vzorek respondentů napříč různými demografickými skupinami.

Dotazník celkově obsahoval úvodní slovo a jedenáct otázek. Úvodí část zahrnovala formální oslovení respondentů, představení zkoumaného tématu, informace o etických aspektech výzkumu a vyjádření vděčnosti za ochotu zapojit se do výzkumného projektu. Výzkum plně respektoval etické standardy díky tomu, že účast respondentů byla zcela dobrovolná a veškerá získaná data byla zpracovávána anonymně, čímž byla zajištěna ochrana soukromí všech zúčastněných osob.

Po úvodu následovaly dvě otázky týkající se sociodemografických údajů. Dále byla zařazena otevřená otázka, ve které respondenti uváděli, zda znají konkrétní sekty. Dále navazovaly otázky, kdy respondent odpovídal formou škálování, které zkoumaly postoje veřejnosti k problematice sekt. Všechny otázky byly povinné a formulované tak, aby byly srozumitelné a nevyvolávaly sugestivní dojem.

6.3 Charakteristika sběru dat a výzkumného souboru

Pro účely výzkumného šetření byly definovány čtyři věkové kategorie respondentů: 18-30 let, 31-50 let, 51-65 let a 66 let a více. Toto rozdělení reflektuje životní a socioekonomické fáze dospělé populace. Sběr kvantitativních dat probíhal prostřednictvím online platformy Google Formuláře v průběhu dubna 2025, což umožnilo efektivní získání dostatečného množství odpovědí a zároveň zachování anonymity respondentů. Pro distribuci dotazníku byla využita metoda sněhové koule, kdy byli noví respondenti osloveni na základě doporučení již zapojených účastníků.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 114 respondentů, nicméně s ohledem na odpovědi v otevřené otázce a nevhodnost některých odpovědí byly 3 respondenti z vyhodnocování dat vyřazeni.

Zvolené věkové kategorie vycházely z koncepce věkových kategorií dle Vágnerové (2000; 2007):

- 18-30 let: období mladé dospělosti charakteristické dokončováním vzdělání, vstupem na pracovní trh a zakládáním rodiny;

- 31-50 let: střední dospělost spojená s profesní stabilitou, péčí o děti a maximální sociální produktivitou;

- 51-65 let: starší dospělost představující období bilancování, přehodnocování životních priorit a postupné přípravy na důchodový věk;

- 66 let a více: seniorský věk přinášející změny v sociálních rolích, adaptaci na důchod a specifické potřeby související se stárnutím.

Ačkoliv sociodemografické aspekty nejsou předmětem ani jedné z uvedených hypotéz, byla v jejich sledování rozpoznána určitá důležitost. Znalost věkové a vzdělanostní struktury respondentů přispívá k lepšímu pochopení, jaká část populace se k tématu vyjadřuje a zda věk, či vzdělání figurují jako faktory ovlivňující smýšlení o sektách.

6.4 Rozbor a výsledky výzkumného šetření

Tato podkapitola se zabývá analýzou dat získaných prostřednictvím dotazníkového šetření, které bylo zaměřeno na postoje veřejnosti k fenoménu sekt a jejich vnímání různých aspektů jejich fungování. Cílem této části je prezentovat jednotlivé výsledky a také je interpretovat v kontextu zvolených výzkumných otázek a hypotéz.

Otázka č. 1: Vaše věková skupina?

První otázka dotazníkového šetření zjišťovala věkovou kategorii respondentů. Respondenti vybírali z předdefinovaných věkových rozmezí.

Celkem se výzkumu zúčastnilo 111 respondentů. Analýza získaných dat (viz Tabulka 1) ukázala následující rozložení věkových skupin:

Tabulka 1 *Věkové kategorie respondentů*

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
18-30 let	76	68,5 %
31-50 let	20	18,0 %
51-65 let	10	9,0 %
66 let a více	5	4,5 %
Celkem	111	100,0 %

Nejpočetnější skupinou byli respondenti ve věku 18–30 let. Tuto kategorii tvořilo 76 účastníků, což představuje výraznou většinu vzorku (68,5 %). Druhou nejvíce zastoupenou skupinou byli respondenti ve věku 31–50 let, kterých bylo 20 (18,0 %). Věková kategorie 51–65 let byla zastoupena 10 (9,0 %) respondenty. Nejméně početnou skupinu tvořili respondenti ve věku 66 let a více, s celkovým počtem 5 (4,5 %) účastníků.

Z výsledků je zřejmé, že výzkumný soubor byl tvořen převážně mladšími respondenty, přičemž více než dvě třetiny účastníků spadaly do věkové kategorie 18–30 let. Starší věkové skupiny byly zastoupeny výrazně méně. Důvodem pro toto

nerovnoměrné rozložení skupin je pravděpodobně rozesílání dotazníku přes webové rozhraní, které bývá přístupnější právě mladší populaci.

Graf č. 1 vykresluje zastoupení dle věkových kategorií viz Tabulka 1.

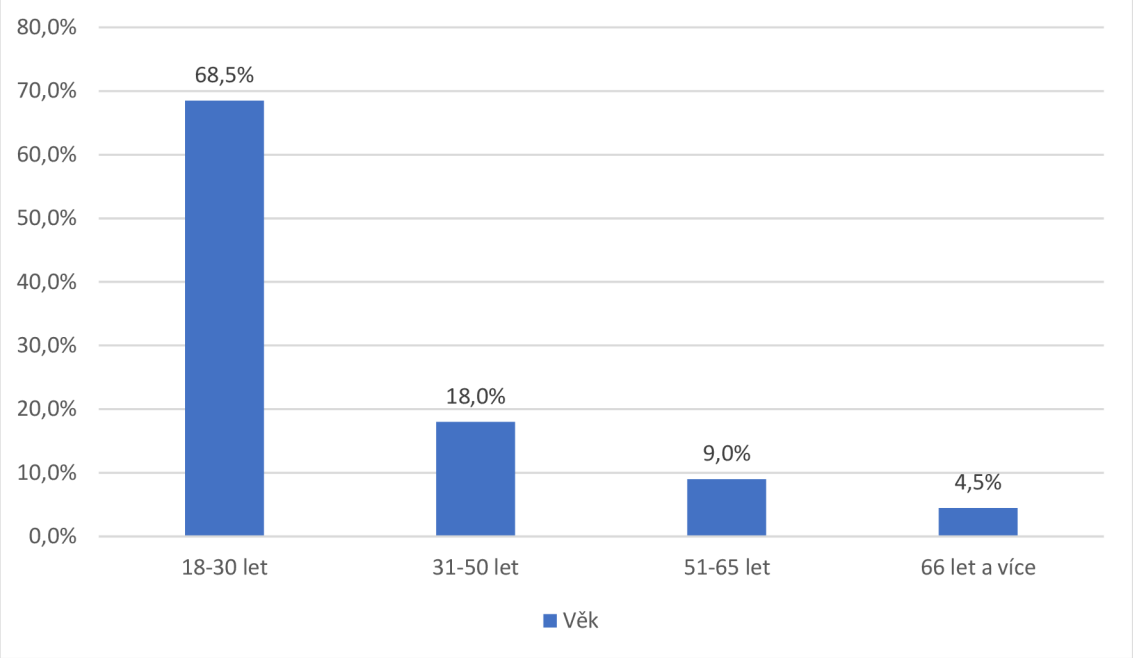

Graf 1 *Věková skupina respondentů dotazníku*

Otázka č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Další sociodemografickou charakteristikou zjišťovanou v prvních otázkách dotazníkového šetření bylo nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Respondenti vybírali z několika kategorií odpovídajících stupňům vzdělávacího systému.

Tabulka 2 *Nevyšší dosažené vzdělání*

Možnosti	Počet odpovědí	Procenta
Základní	8	7,2 %
Středoškolské bez maturity	8	7,2 %
Středoškolské s maturitou	60	54,1 %
Vyšší odborné	4	3,6 %
Vysokoškolské	31	27,9 %
Celkem	111	100,0 %

Analýza odpovědí (viz Tabulka 2) ukázala následující rozložení. Nejpočetnější skupinu tvořili respondenti s ukončeným středoškolským vzděláním s maturitou. Tuto kategorii uvedlo 60 účastníků, což představuje více než polovinu celého vzorku (54,1 %).

Druhou nejčastěji zastoupenou skupinou byli respondenti s vysokoškolským vzděláním, kterých bylo celkem 31 (27,9 %). Shodně po 8 respondentech (tj. 7,2 % v každé skupině) mělo buď základní vzdělání, nebo středoškolské vzdělání bez maturity, Nejméně početnou skupinou byli respondenti s vyšším odborným vzděláním. Tuto variantu vybrali pouze 4 účastníci (3,6 %).

Graf č. 2 znázorňuje výsledky dotazníku o nevyšším dosaženém vzdělání viz Tabulka 2.

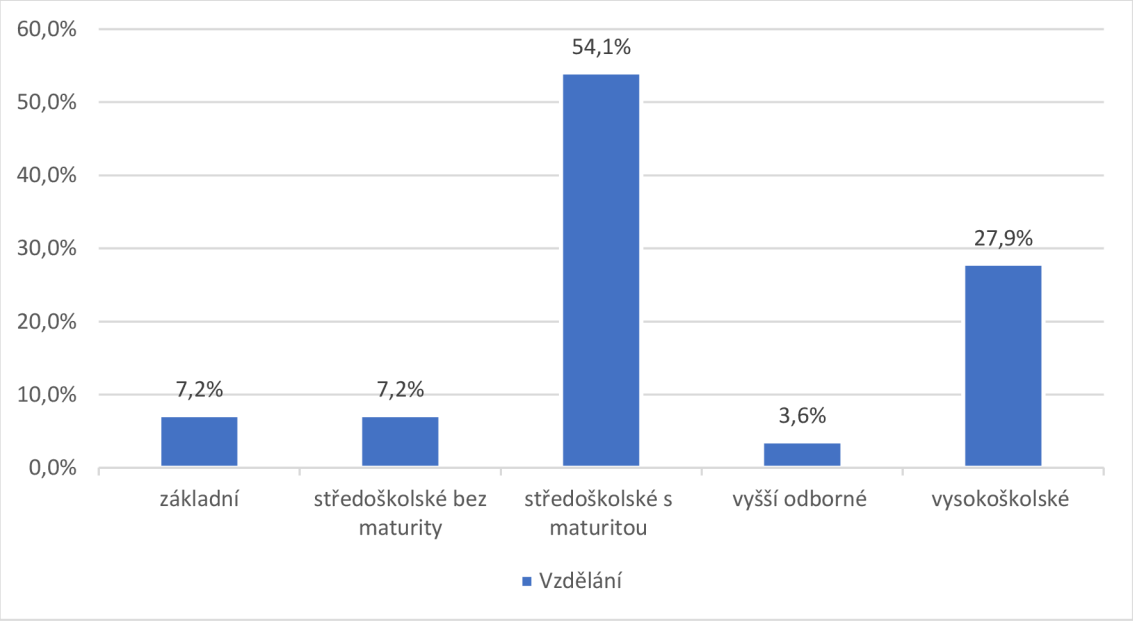

Graf 2 *Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů dotazníku*

Otázka č. 3: Když slyšíte slovo „sekta“, jaká se Vám vybaví?

Třetí otázka v dotazníkovém šetření se zaměřila na asociace respondentů spojené s pojmem „sekta“. Respondenti byli dotázáni, kterou konkrétní skupinu (nebo skupiny) si pod tímto pojmem vybaví. Cílem bylo zjistit, která uskupení jsou v povědomí účastníků výzkumu nejčastěji s tímto termínem spojována. Protože se jednalo o otevřenou otázku, odpovědi byly následně analyzovány, tematicky roztříděny a byla sečtena četnost zmínek jednotlivých skupin. Celkem bylo takto zaznamenáno 213 konkrétních zmínek různých skupin.

Tabulka 3 *Názvy sekt uvedené respondenty*

Možnosti	Počet odpovědí	Procenta
Svědkové Jehovovi	64	30,0 %
Mormoni (Církev Ježíše Krista sv. posledních dnů)	25	11,7 %
Scientologie/Scientologové	22	10,3 %
Hare Krišna	19	8,9 %
Satanisté	10	4,7 %
Moonisté	9	4,2 %
Ostatní zmíněné skupiny	64	30,0 %
Celkem	213	100,0 %

Výsledky se shrnuly do několika dominantních skupin. Nejčastěji zmiňovanou skupinou byli Svědkové Jehovovi, kterou uvedlo 64 respondentů. Zmínku této skupiny tvořilo 30,0 % všech zaznamenaných odpovědí. Na druhém místě byli Mormoni (Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů) s 25 zmínkami (11,7 %). Se 22 zmínkami (10,3 %) se v odpovědích vyskytovali Scientologie/Scientologové, hnutí Hare Krišna s 19 zmínkami (8,9 %). Mezi další častěji jmenované patřili Satanisté (10 zmínek; 4,7 %) a Moonisté (Církev sjednocení), které čítali 9 zmínek (4,2 %).

Významný podíl odpovědí (64 zmínek, tj. 30,0 %) spadal do kategorie „Ostatní zmíněné skupiny“. Kategorie zahrnovala širokou škálu, ale s malou prevalencí (např. Adventisté sedmého dne, Kutnohorská sekta, AllatRa a další), případně byly zmíněny obecné odpovědi či skupiny, které nešlo jednoznačně zařadit.

Graf 3 ukazuje na odpovědi respondentů, které názvy si spojují se slovem „sekta“ (viz Tabulka 3).

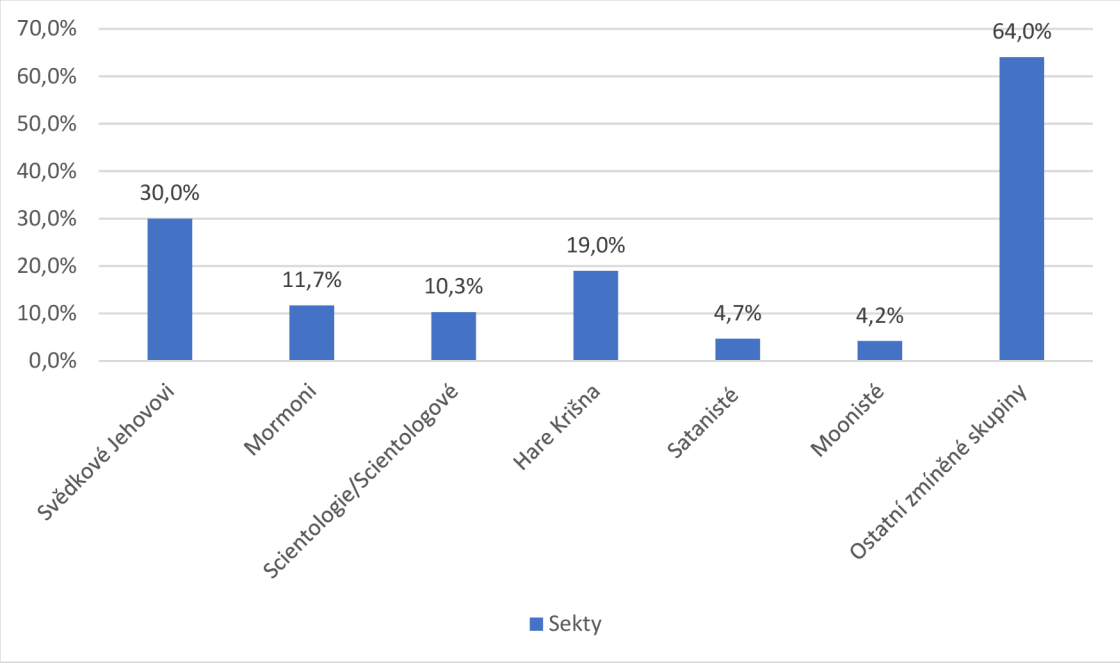

Graf 3 *Názvy sekt uvedené respondenty*

Otázka č. 4: Když slyšíte slovo „sekta“, jaké pocity to ve Vás vyvolává?

Další otázka výzkumu byla zaměřena na to, jaké pocity u respondentů vyvolává samotný pojem „sekta“. Cílem bylo zjistit, zda jsou dojmy spojené s tímto slovem převážně negativní, neutrální či pozitivní. Otázka měla za úkol odhalit prvotní emocionální reakci, kterou toto slovo v respondentech vyvolává, bez nutnosti hlubší analýzy konkrétních skupin či jednotlivců.

Tabulka 4 *Subjektivní vnímání pojmu „sekta“*

Dojmy ze slova sekta	Počet odpovědí	Procenta
Velmi negativní	54	48,6 %
Spíše negativní	46	41,4 %
Neutrální	11	9,9 %
Spíše pozitivní	0	0,0 %
Velmi pozitivní	0	0,0 %
Celkem	111	100,0 %

Z výsledků jednoznačně vyplývá, že pojem „sekta“ vnímá naprostá většina respondentů negativně. Konkrétně 100 (90 %) respondentů uvedlo buď velmi negativní (48,6 %), nebo spíše negativní (41,4 %) dojmy. Neutrální postoj k tomuto pojmu zaujalo

pouze 11 (9,9 %) osob. Možnosti „spíše pozitivní“ ani „velmi pozitivní“ nebyly zvoleny žádným z účastníků výzkumu (0,0 %).

Cílem otázky bylo zjistit, jaké emoce vyvolává pojem „sekta“. Výsledky ukázaly, že většina respondentů jej vnímá negativně, což potvrzuje i teoretické poznatky o obecně nepříznivém vnímání sekt ve společnosti.

Graf č. 4 přebírá data z Tabulky 4 a ukazuje, jaké je subjektivní vnímání respondentů u pojmu „sekta“.

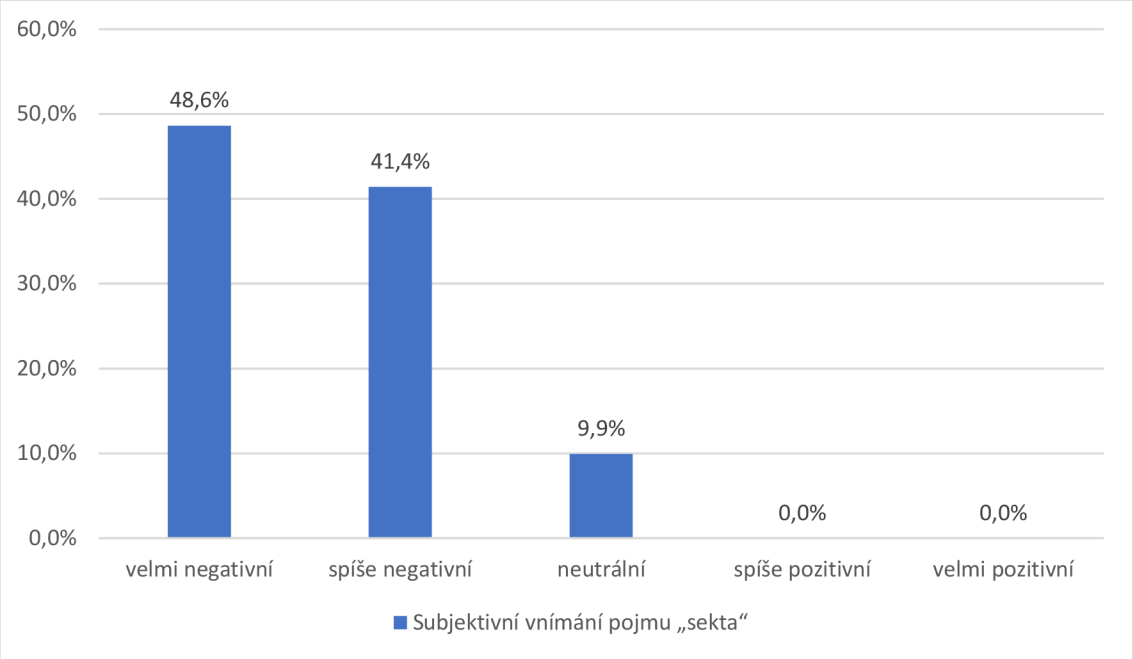

Graf 4 *Subjektivní vnímání pojmu „sekta“*

Otázka č. 5: Do jaké míry souhlasíte s tvrzením: „Sekty představují nebezpečí pro společnost.“

Další otázka výzkumu byla zaměřena na míru souhlasu respondentů s tvrzením, že „sekty představují nebezpečí pro společnost“. Cílem této otázky bylo zjistit, zda veřejnost vnímá existenci a činnost sekt jako hrozbu, a pokud ano, v jaké intenzitě. Odpovědi měly odhalit obecný postoj vůči roli a vlivu těchto skupin ve společnosti.

Tabulka 5 *Míra souhlasu s tvrzením o nebezpečnosti sekt*

Možnosti	Počet odpovědí	Procenta
Rozhodně nesouhlasím	1	0,9 %
Spíše nesouhlasím	8	7,2 %
Spíše souhlasím	51	45,9 %
Rozhodně souhlasím	38	34,2 %
Nevím/nemám názor	13	11,7 %
Celkem	111	100,0 %

Z odpovědí jednoznačně vyplývá, že většina respondentů vnímá sekty jako potenciální nebezpečí. Celkem 80,1 % (tj. 89 osob) uvedlo, že s tvrzením souhlasí – z toho 51 respondentů (45,9 %) „spíše souhlasí“ a 38 (34,2 %) „rozhodně souhlasí“. Opačný postoj, tedy nesouhlas, vyjádřilo jen 9 respondentů (8,1 %). Nezaujatý postoj zvolilo 13 respondentů (11,7 %), kteří uvedli, že nevědí nebo nemají názor.

Cílem této otázky bylo zjistit, jak silně je v povědomí veřejnosti zakořeněno vnímání sekt jako potencionální hrozby pro společnost. Získané výsledky ukazují na převládající přesvědčení o jejich negativním vlivu, což navazuje na předchozí zjištění o negativním vnímání samotného pojmu „sekta“. Výsledky zároveň potvrzují, že obavy veřejnosti mohou být utvářeny mediálním obrazem a stereotypy, které zobrazují sekty jako manipulativní a ohrožující společenský řád.

Graf č. 5 znázorňuje míru souhlasu s tvrzením o nebezpečnosti sekt a bere data z Tabulky 5.

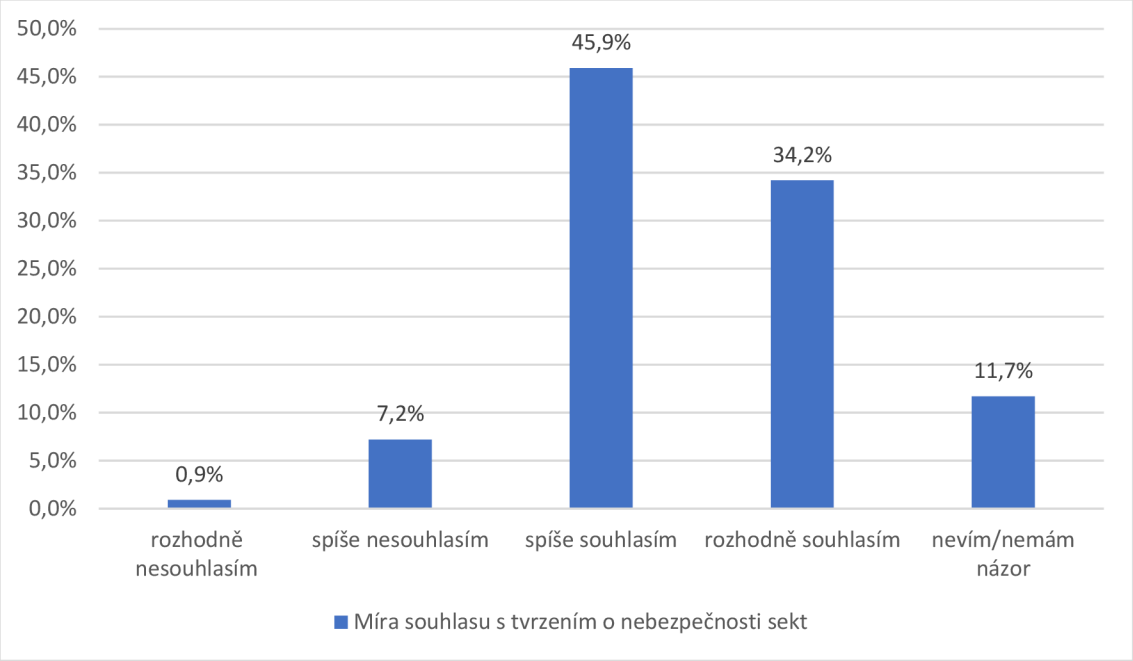

Graf 5 *Míra souhlasu s tvrzením o nebezpečnosti sekt*

Otázka č. 6: Jak byste hodnotil/a svůj postoj k lidem, kteří jsou členy skupin označovaných jako sekty?

Tato otázka výzkumu se zaměřovala na to, jaký postoj zaujímají respondenti k lidem, kteří jsou členy skupin označovaných jako sekty. Cílem bylo zjistit míru důvěry nebo nedůvěry vůči těmto osobám a porozumět, zda je jejich vnímání ovlivněno negativní představou o sektách jako takových.

Tabulka 6 *Postoj k lidem s označením „sekta“*

Možnosti	Počet odpovědí	Procenta
Velmi důvěřivý	0	0,0 %
Spíše důvěřivý	2	1,8 %
Neutrální	23	20,7 %
Spíše nedůvěřivý	41	36,9 %
Velmi nedůvěřivý	45	40,5 %
Celkem	111	100,0 %

Vůči lidem, kteří jsou spojováni se sektami, převažuje nedůvěra. Celkem 77,4 % respondentů zaujímá velmi nedůvěřivý, konkrétně 45 (40,5 %) respondentů, nebo spíše nedůvěřivý, konkrétně 41 (36,9 %) respondentů, postoj. Neutrálně se vyjádřilo

23 (20,7 %) respondentů a pouze 2 (1,8 %) jedinci uvedli spíše důvěřivý postoj. Možnost „velmi důvěřivý“ neuvedl žádný z respondentů (0,0 %).

Cílem této otázky bylo zjistit, jak respondenti nahlížejí na jednotlivce, kteří se hlásí k sektám či jsou s nimi spojováni. Výsledky ukazují, že postoj veřejnosti je v naprosté většině případů nedůvěřivý, což koresponduje s celkovým negativním vnímáním sekt jako fenoménu.

Graf č. 6 vychází z Tabulky 6 a vykresluje postoj respondentů k lidem, kteří jsou členy skupin s označením sekty.

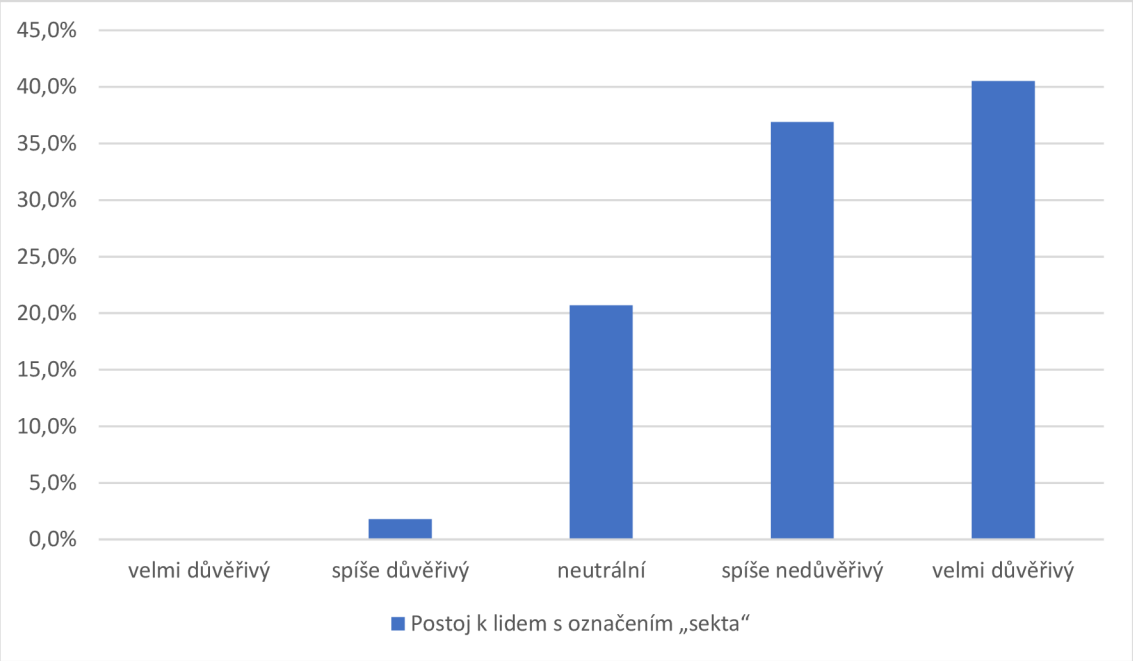

Graf 6 *Postoj k lidem s označením "sekta"*

Otázka č. 7: Do jaké míry souhlasíte s tvrzením: „Sekty používají propracované metody k získávání kontroly nad myšlením svých členů.“

Tato otázka se zaměřovala na názor respondentů na to, zda sekty využívají propracované metody ke kontrole myšlení svých členů. Cílem bylo zjistit, nakolik si veřejnost uvědomuje nebo připouští možné manipulativní a psychologické strategie používané v rámci těchto skupin.

Tabulka 7 *Souhlas s tvrzením o používání manipulace sektami*

Možnosti	Počet odpovědí	Procenta
Rozhodně nesouhlasím	6	5,4 %
Spíše nesouhlasím	7	6,3 %
Spíše souhlasím	36	32,4 %
Rozhodně souhlasím	52	46,8 %
Nevím/nemám názor	10	9,0 %
Celkem	111	100,0 %

Přes tři čtvrtiny respondentů, tedy 88 (79,2 %) respondentů souhlasí s tvrzením, že sekty používají propracované metody k získávání a udržení členů. Z toho 52 (46,8 %) respondentů „rozhodně souhlasí“ a 36 (32,4 %) respondentů „spíše souhlasí“. Nesouhlas vyjádřilo 13 (11,7 %) respondentů a 10 (9,0 %) jedinců zvolilo možnost „nevím/nemám názor“.

Cílem této otázky bylo ověřit, zda si veřejnost spojuje sekty s manipulativními technikami, které slouží k ovlivnění nebo kontrole myšlení členů. Výsledky potvrzují, že většina respondentů tento názor sdílí, což podporuje tezi, že sekty jsou veřejností vnímány jako potenciálně manipulativní a nebezpečné struktury.

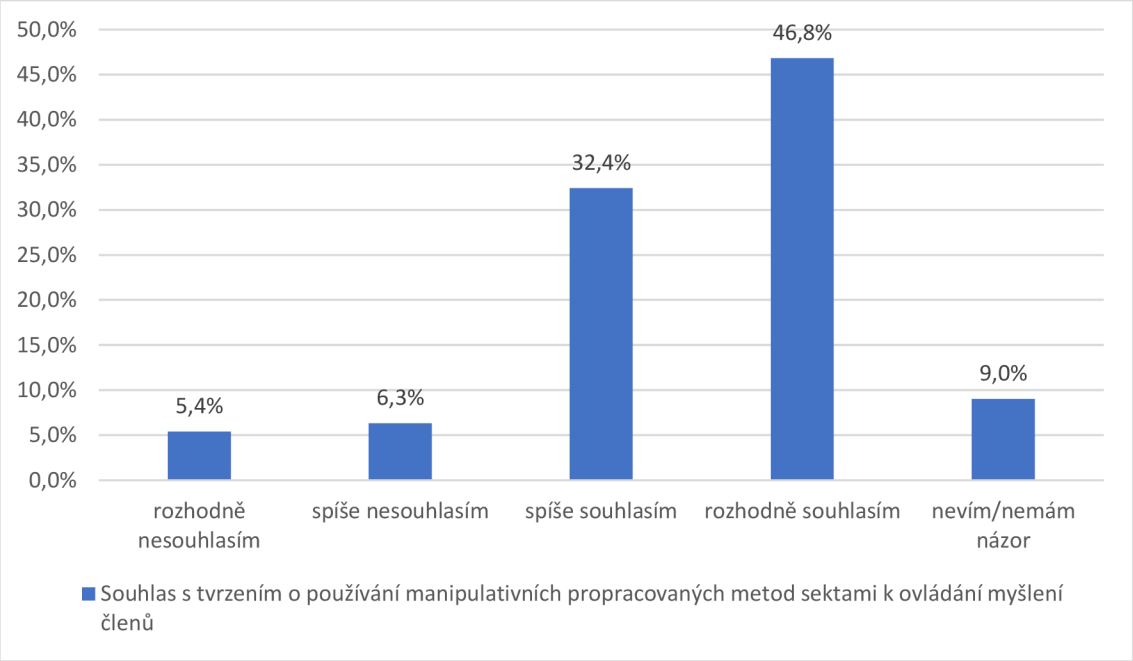

Graf 7 *Souhlas s tvrzením o používání manipulace sektami*

Graf č. 7 monitoruje míru souhlasu s tvrzením o používání propracovaných metod sektami k ovládání myšlení členů a zobrazuje data z Tabulky 7.

Otázka č. 8: Jak byste hodnotil/a míru rizika následujících praktik spojených s činností sekt? (pro každý faktor použijte škálu 1-5, kde 1 = minimální riziko, 5 = maximální riziko)

Tato otázka zkoumala, jak respondenti vnímají závažnost různých praktik, které jsou veřejností běžně připisovány sektám. Otázka byla strukturována do 4 samostatných tabulek (Tabulka 8 až 11), přičemž každá z nich se věnovala konkrétnímu rizikovému aspektu: finančnímu vykořisťování, manipulaci, izolaci od blízkých a omezování osobní svobody. Cílem bylo zjistit, jaké z těchto oblastí veřejnost považuje za nejzávažnější a nejvíce ohrožující.

Tabulka 8 *Hodnocení míry rizika – finanční vykořisťování členů*

Možnosti	Počet odpovědí	Procenta
1	2	1,8 %
2	13	11,7 %
3	24	21,6 %
4	28	25,2 %
5	38	34,2 %
Nevím/nemám názor	6	5,4 %
Celkem	111	100,0 %

Respondenti považovali finanční vykořisťování za významný aspekt činnosti sekt. Téměř 60 % (59,4 %) hodnotilo jeho roli jako významnou (hodnota 4 - 25,2 %) nebo velmi významnou (hodnota 5 - 34,2 %). Neutrálně (hodnota 3) se vyjádřilo 24 (21,6 %) respondentů a nízký význam přisoudilo 13 (11,7 %) respondentů. Hodnotu 1 uvedli 2 (1,8 %) respondenti. Možnost „nevím/nemám názor“ uvedlo 6 (5,4 %) respondentů.

Tabulka 9 *Hodnocení míry rizika – manipulace*

Možnosti	Počet odpovědí	Procenta
1	2	1,8 %
2	2	1,8 %
3	16	14,4 %
4	14	12,6 %
5	76	68,5 %
Nevím/nemám názor	1	0,9 %
Celkem	111	100,0 %

Manipulace (viz Tabulka 9) byla vnímána jako zásadní prvek sekt. Celých 81,1 % respondentů jí přisoudilo významnou (hodnota 4 - 12,6 %) nebo velmi významnou (hodnota 5 - 68,5 %) roli. Pouze 4 respondenti (3,6 %) vnímali její roli jako nízkou. Hodnotu 3 uvedlo 16 (14,4 %) respondentů. K hodnocení míry rizika se nevyjadřoval 1 (0,9 %) respondent. Možnost „Nevím/nemám názor“ uvedl 1 (0,9 %) respondent.

Tabulka 10 *Hodnocení míry rizika – izolace od rodiny a přátel*

Možnosti	Počet odpovědí	Procenta
1	1	0,9 %
2	8	7,2 %
3	20	18,0 %
4	26	23,4 %
5	55	49,5 %
Nevím/nemám názor	1	0,9 %
Celkem	111	100,0 %

Izolace členů od jejich původního sociálního prostředí (viz Tabulka 10) byla rovněž považována za velmi významný znak sekt. Celkem 72,9 % respondentů hodnotilo její roli jako významnou (hodnota 4 - 23,4 %, tj. 26 respondentů) nebo velmi významnou (hodnota 5 - 49,5 %, tj. 55 respondentů). Hodnotu 3 pak uvedlo 20 (18,0 %) respondentů. Nízké zastoupení měly hodnoty 1 (minimální riziko) s 1 (0,9 %) respondentem a hodnota 2 s 8 (7,2 %) respondenty. K míře rizika se nechtěl vyjadřovat 1 (0,9 %) respondent.

Tabulka 11 *Hodnocení míry rizika – omezování osobní svobody*

Možnosti	Počet odpovědí	Procenta
1	2	1,8 %
2	10	9,0 %
3	19	17,1 %
4	26	23,4 %
5	51	45,9 %
Nevím/nemám názor	3	2,7 %
Celkem	111	100,0 %

Omezování osobní svobody (viz Tabulka 11) je podle většiny respondentů, konkrétně 77 (69,3 %) jedinců, významným (hodnota 4 - 23,4 %, tj. 26 respondentů) nebo velmi významným (hodnota 5 - 45,9 %, tj. 51 respondentů) prvkem fungování sekt. Menší zastoupení měla hodnota 3, kdy tuto možnost označilo 19 (17,1 %) respondentů. Dohromady 12 (10,8 %) jedinců uvedlo hodnoty 1 (1,8 %) a 2 (9,0 %). 3 (2,7 %) respondenti se k hodnocení nechtěli vyjadřovat.

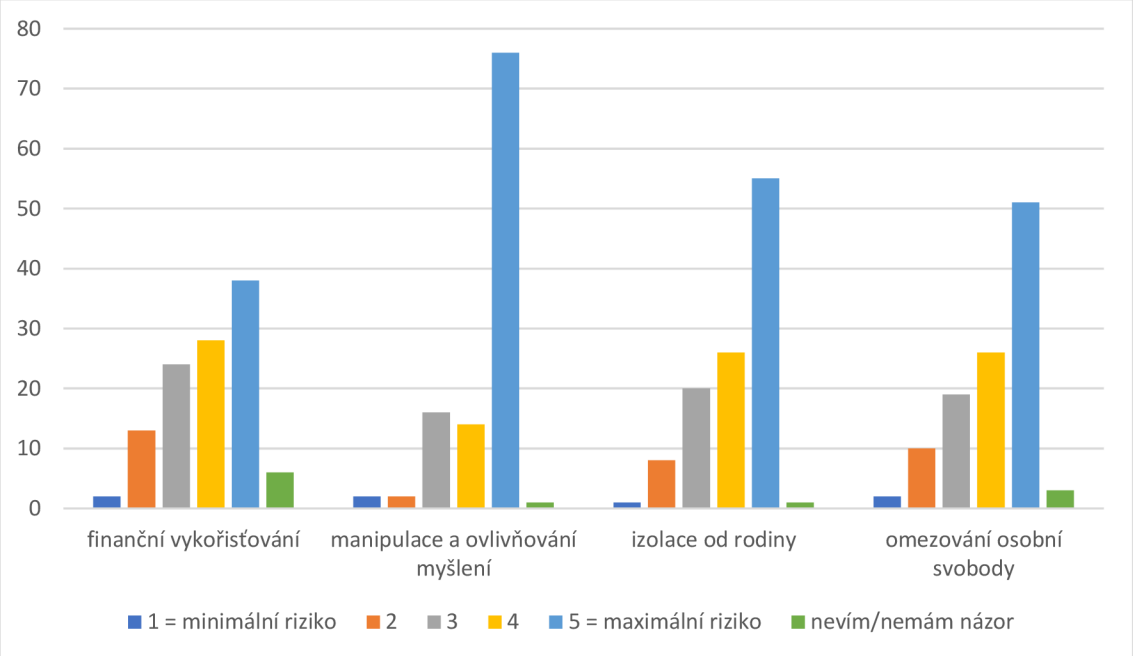

Graf 8 *Míra rizika 4 klíčových praktik*

Graf č. 8 souhrnně ukazuje data z předchozích tabulek č. 8–11. Znázorňuje, jak respondenti hodnotili míru rizika u 4 klíčových praktik, které jsou spojovány s činností sekt:

1. Finanční vykořisťování členů
2. Manipulace a ovlivňování myšlení
3. Izolace od rodiny a přátel
4. Omezování osobní svobody

Pro hodnocení každé z těchto praktik respondenti využívali škálu od 1 (minimální riziko) do 5 (maximální riziko). Zároveň měli možnost uvést, že k dané oblasti nemají názor („Nevím/nemám názor“).

Otázka č. 9: Do jaké míry souhlasíte s tvrzením: „Manipulace je nebezpečnější než jiné aspekty působení sekt.“

Tato otázka se zaměřovala na zhodnocení postoje respondentů k psychologické manipulaci jako jednomu z aspektů činnosti sekt. Cílem bylo zjistit, zda veřejnost vnímá manipulaci jako obzvlášť závažný a nebezpečný faktor v porovnání s ostatními negativními projevy spojenými se sektami.

Tabulka 12 *Míra souhlasu s tvrzením o manipulaci*

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
Rozhodně nesouhlasím	3	2,7 %
Spíše nesouhlasím	16	14,4 %
Spíše souhlasím	54	48,6 %
Rozhodně souhlasím	24	21,6 %
Nevím/nemám názor	14	12,6 %
Celkem	111	100,0 %

Většina respondentů (70,2 %) souhlasí s tvrzením (viz Tabulka 9), že psychologická manipulace je pro členy sekt nebezpečnější než jiné negativní aspekty. Z toho 54 (48,6 %) spíše souhlasí a 24 (21,6 %) rozhodně souhlasí. Celkový nesouhlas vyjádřilo 19 (17,1 %) respondentů a 14 (12,6 %) jich nemělo vyhraněný názor.

Tato čísla poukazují na to, že veřejnost vnímá manipulaci jako významný nástroj sekt, který může mít výrazně negativní dopad na jednotlivce i jeho okolí.

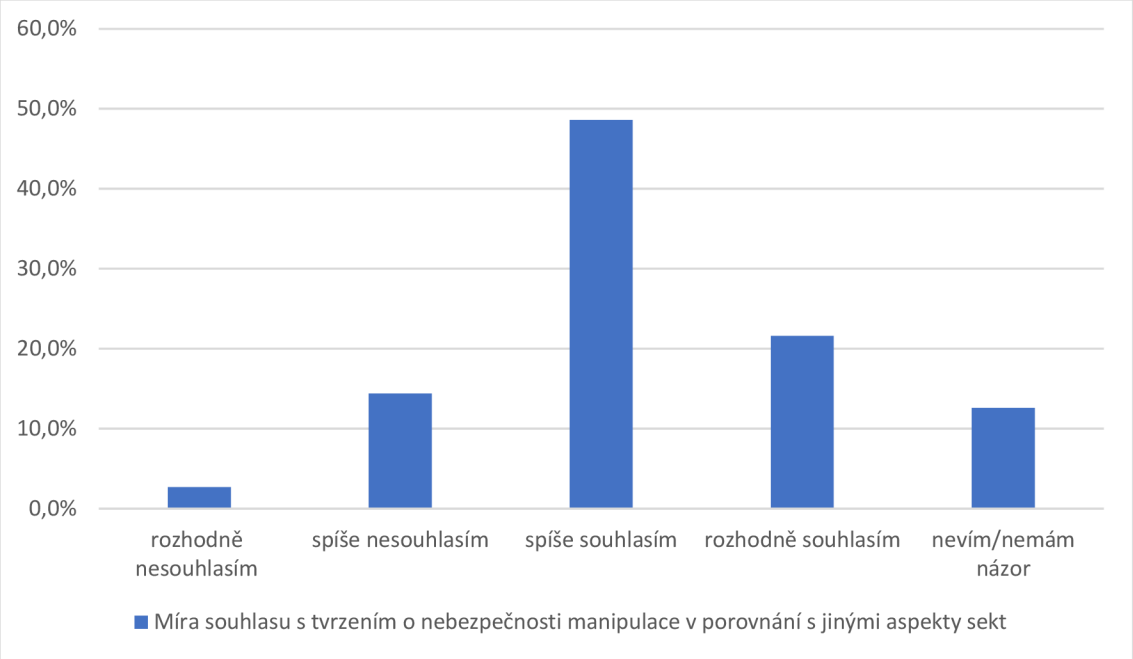

Graf 9 *Míra souhlasu s tvrzením o nebezpečnosti manipulace*

Graf č. 9 vyobrazuje data z Tabulky 9 a ukazuje na míru souhlasu s tvrzením o nebezpečnosti manipulace v porovnání s jinými aspekty sekty.

Otázka č. 10: Jak významnou roli podle Vás hrají sociální problémy při rozhodování jednotlivce vstoupit do sekty? (sociální problémy: osamělost, sociální izolace, rodinné problémy, krize identity, sociální vyloučení)

Tato otázka zjišťovala, jakou roli veřejnost přisuzuje různým formám sociálních problémů při rozhodování jednotlivce o vstupu do sekty. Respondenti měli hodnotit význam těchto faktorů na pětibodové škále, kde 1 znamenalo minimální význam a 5 maximální význam. Cílem bylo zjistit, zda jsou sociální okolnosti vnímány jako klíčové motivátory pro vstup do sektářského prostředí.

Tabulka 13 *Míra významu sociálních problémů při vstupu do sekty*

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
1	1	0,9 %
2	7	6,3 %
3	10	9,0 %
4	38	34,2 %
5	55	49,6 %

Respondenti hodnotili na škále 1–5 význam sociálních problémů (osamělost, izolace, krize identity atd.) při vstupu do sekty. Výsledky (viz Tabulka 13) ukázaly jasný konsenzus. Naprostá většina, 93 (83,8 %) respondentů, vnímalo roli těchto problémů jako významnou, a to 38 (34,2 %) u hodnoty 4, až maximální 55 (49,6 %) u hodnoty 5. Téměř polovina respondentů tedy přisoudila sociálním problémům klíčový význam. Neutrální postoj zaujalo 10 (9,0 %) respondentů. Nízký nebo minimální význam (hodnocení 1 nebo 2) jim přikládalo pouze 8 (7,2 %) dotázaných.

Výsledky potvrzují, že veřejnost chápe sociální oslabení jedince jako silný předpoklad pro jeho zranitelnost vůči sektám.

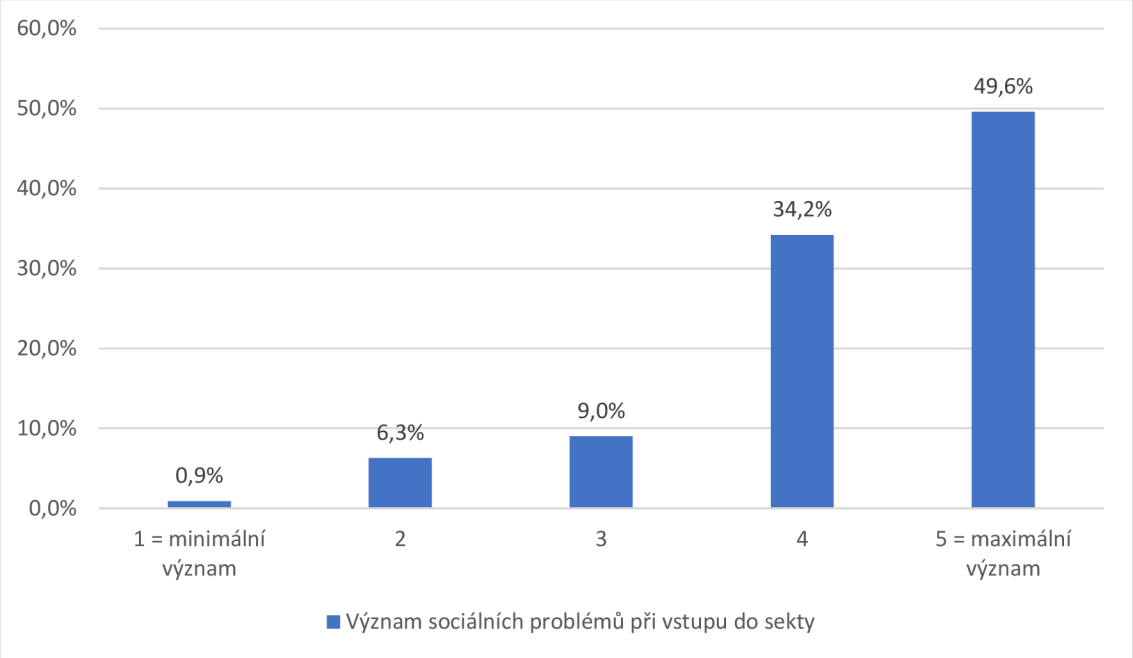

Graf 10 *Míra významu sociálních problémů při vstupu do sekty*

Graf č. 10 vykresluje data z Tabulky 10, ukazuje míru významu sociálních problémů lidí, kteří vstoupí do sekty.

Otázka č. 11: Do jaké míry souhlasíte s tvrzením: „Lidé v obtížných životních situacích jsou náchylnější vstoupit do sekty než lidé bez sociálních problémů.“ (sociální problémy: osamělost, sociální izolace, rodinné problémy, krize identity, sociální vyloučení)

Tato otázka navazovala na předchozí zjištění ohledně vlivu sociálních problémů na rozhodování jednotlivce o vstupu do sekty. Tentokrát respondenti vyjadřovali míru souhlasu s obecným tvrzením, že lidé nacházející se v obtížné životní situaci jsou

náchylnější ke vstupu do sekty než jedinci bez těchto problémů. Hodnocení probíhalo na škále od „rozhodně nesouhlasím“ po „rozhodně souhlasím“.

Tabulka 14 *Míra souhlasu s tvrzením o vyšší náchylnosti lidí se sociálními problémy ke vstupu do sekty*

Možnosti	Počet	Procenta
Rozhodně nesouhlasím	5	4,5 %
Spíše nesouhlasím	7	6,3 %
Spíše souhlasím	49	44,1 %
Rozhodně souhlasím	44	39,6 %
Nevím/nemám názor	6	5,4 %
Celkem	111	100,0 %

Drtivá většina respondentů, konkrétně 93 (83,7 %) vyjádřilo názor (viz Tabulka 14), že lidé v obtížných životních situacích jsou náchylnější ke vstupu do sekty. Konkrétně 49 (44,1 %) spíše souhlasilo a 44 (39,6 %) rozhodně souhlasilo s tímto tvrzením. Pouze 12 (10,8 %) respondentů vyjádřilo nesouhlas. Volbu „nevím/nemám názor“ uvedlo 6 (5,4 %) respondentů.

Tyto výsledky opět potvrzují předpoklad, že zranitelnost způsobená sociálními faktory je v očích veřejnosti silně spojena s rizikem vstupu do sekty.

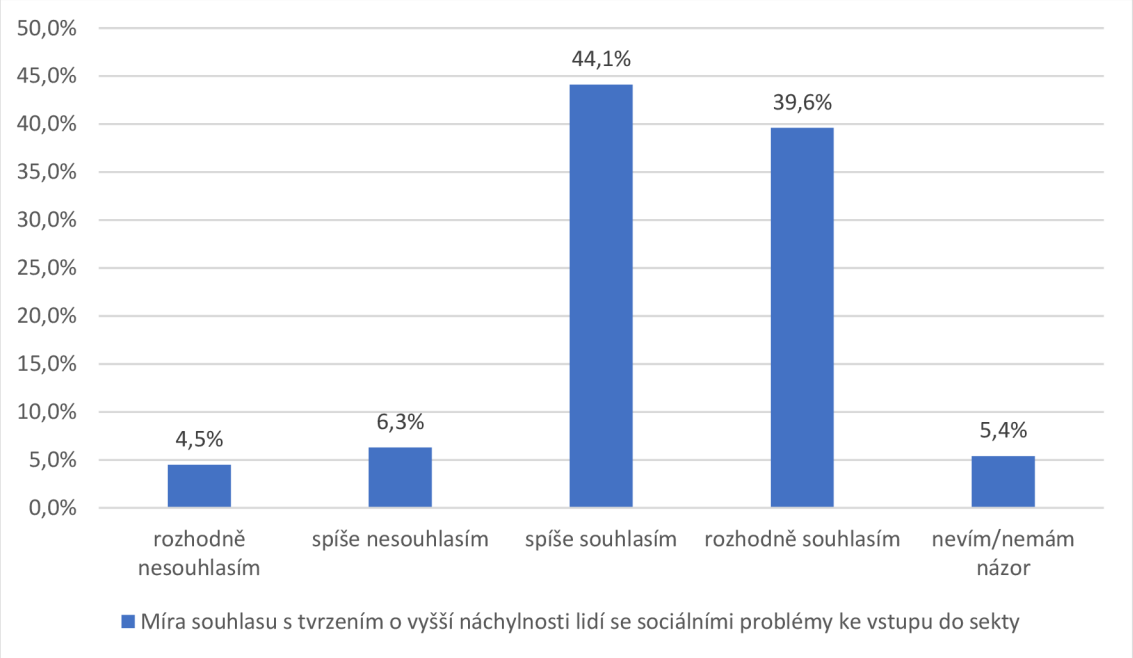

Graf 11 *Míra souhlasu s tvrzením o vyšší náchylnosti*

Graf č. 11 odráží výsledky míry souhlasu s tvrzením o vyšší náchylnosti lidí se sociálními problémy ke vstupu do sekty z Tabulky 11.

6.5 Shrnutí výzkumného šetření

První hypotéza (HH1) předpokládala, že pojem „sekta“ je většinou respondentů vnímán v negativních konotacích. Pro její ověření byly analyzovány odpovědi na tři relevantní otázky. Z analýzy pocitů spojených s tímto pojmem vyplynulo, že 90 % respondentů uvedlo negativní nebo velmi negativní pocity. S tvrzením, že sekty představují nebezpečí pro společnost, souhlasilo (spíše nebo rozhodně) 80,1 % dotázaných. Postoj k členům skupin označovaných jako sekty byl u 77,4 % respondentů spíše nedůvěřivý či velmi nedůvěřivý. Jelikož všechny tři sledované indikátory ukazují na převládající negativní vnímání, byla hypotéza HH1 potvrzena.

Druhá hypotéza (HH2) předpokládala, že většina respondentů identifikuje manipulaci jako primární rizikový faktor spojený s působením sekt v současné společnosti. Pro ověření této hypotézy byly analyzovány výsledky tří otázek z dotazníku. První z těchto otázek zjišťovala míru souhlasu s tvrzením, že „sekty používají propracované metody k získávání kontroly nad myšlením svých členů“. Zde se většina respondentů přiklonila k souhlasnému postoji, a to v 79,2 % případech.

V následující otázce měli respondenti za úkol posoudit subjektivní míru rizika u čtyř jevů často spojovaných s činností sekt svobody na škále 1-5, kde 5 = maximální riziko. Jednalo se o tyto jevy: 1. finanční vykořisťování, 2. manipulace a ovlivňování myšlení, 3. izolace od rodiny a 4. omezování osobní. Výsledky jasně ukázaly, že respondenti ve většině případů vnímali jako nejrizikovější právě manipulaci a ovlivňování myšlení. K tomuto aspektu se přiklonilo maximální riziko (hodnotu 5) 68,5 % dotázaných. Pro srovnání, izolaci od rodiny hodnotilo jako maximálně rizikovou 49,5 % respondentů, omezování osobní svobody 45,9 % a finanční vykořisťování 34,2 %.

Nakonec respondenti hodnotili souhlas s tvrzením: „Manipulace je nebezpečnější než jiné aspekty působení sekt.“ Součet odpovědí „Spíše souhlasím“ a „Rozhodně souhlasím“ činil 70,2 %, což znamená, že většina respondentů skutečně považuje manipulaci za závažné riziko. Vzhledem k tomu, že všechny tři uvedené indikátory ukázaly na vnímání manipulace jako klíčového nebezpečí, lze tuto hypotézu považovat za potvrzenou.

Vedlejší hypotéza (VH1) předpokládala, že dotazovaní považují sociální problémy za jeden z důvodů vstupu jednotlivců do sektářských skupin. Pro ověření této hypotézy byly v dotazníkovém šetření použity dvě otázky zaměřené na vnímání role sociálních problémů při inklinaci jedinců k sektám.

První otázka vyzývala respondenty, aby na škále 1-5 (doplňte co je 1 a co 5) ohodnotili, jak významnou roli podle nich hrají sociální problémy (jako osamělost, izolace, krize identity atd.) při rozhodování jednotlivce vstoupit do sekty. Výsledky ukázaly, že naprostá většina respondentů vnímá tuto roli jako zásadní: celkem 83,8 % dotázaných přisoudilo sociálním problémům vysoký nebo maximální význam (hodnocení 4 nebo 5 na škále).

Následně měli respondenti vyjádřit míru souhlasu s tvrzením: „Lidé v obtížných životních situacích jsou náchylnější vstoupit do sekty než lidé bez sociálních problémů." S tímto tvrzením souhlasilo (spíše nebo rozhodně) 83,7 % respondentů. Vzhledem k tomu, že obě otázky konzistentně potvrdily silné vnímání souvislosti mezi sociálními problémy a vstupem do sekt, byla vedlejší hypotéza potvrzena.

6.6 Diskuse

Cílem této bakalářské práce bylo zmapovat postoje veřejnosti k činnosti vybraných sekt v České republice a identifikovat vnímaná rizika. Výzkumné šetření potvrdilo všechny stanovené hypotézy. Potvrdilo se, že pojem „sekta" je v české společnosti vnímán převážně negativně (HH1). Zároveň bylo zjištěno, že respondenti vnímají jako primární rizikový faktor spojený se sektami manipulaci (HH2). Potvrzena byla i vedlejší hypotéza (VH1), a to že sociální problémy jsou vnímány jako jeden z klíčových důvodů vstupu do sekt.

Výzkum také ukázal, že s pojmem „sekta" si respondenti zdaleka nejčastěji spojují Svědky Jehovovy (viz tabulka číslo 3). Ačkoliv jsou v ČR registrovaní (Ministerstvo kultury České republiky, 2025, online) a mohou být vnímáni jako uznávanější společenství, v povědomí veřejnosti zjevně stále silně figurují jako „sekta". V tomto ohledu je důležité zdůraznit významnost stírání stereotypů, které by mohly napomoci k pozitivnějšímu vnímání této skupiny.

Cílem bylo rovněž zjistit, zda se věk nebo dosažené vzdělání odráží v postojích k problematice sekt. Celkově však nebyly zjištěny žádné výrazné odchylky v postojích napříč jednotlivými věkovými ani vzdělanostními kategoriemi.

Jedním z limitů tohoto výzkumného šetření byla charakteristika výzkumného souboru. I když byla snaha oslovit široké spektrum respondentů, mohlo dojít ke zkreslení, a to kupříkladu kvůli nižšímu zastoupení starších věkových skupin, které mohou méně aktivně využívat online prostředí. Pro získání reprezentativnějších dat by budoucí výzkumy mohly kombinovat online sběr s jinými metodami, aby výzkumný vzorek mohl být širší.

Vzhledem k potvrzeným rizikům (manipulace, zranitelnost osob v krizi) a negativním postojům se jako důležité jeví zaměření se na oblast prevence. Jak naznačuje teoretická část, prevence by měla spočívat spíše v posilování kritického myšlení, mediální gramotnosti, odolnosti vůči manipulaci a pěstování zdravých sociálních vazeb. Zvažovat by se mohla integrace těchto témat do školní výuky, například v rámci občanské výchovy, etiky či základů společenských věd. Další výzkumné šetření by také mohlo směřovat do mediálního obrazu sekt v českém prostředí a zjistit jakou míru důvěryhodnosti veřejnost médiím přikládá, a jaká média popřípadě považují za relevantní.

Závěrem lze říci, že tato práce přinesla vhled do toho, jak česká veřejnost vnímá sekty, a potvrdila přetrvávající negativní konotace. Výsledky poukazují na možnosti dalšího zkoumání a také výzvu pro rozvoj preventivních strategií.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat postoje veřejnosti k činnosti sekt v České republice a identifikovat rizika, která veřejnost s těmito skupinami spojuje. Práce byla rozdělena na teoretickou a empirickou část, přičemž obě části se navzájem doplňovaly o podstatné informace k problematice.

V teoretické části bakalářské práce bylo cílem co nejvhodněji vymezit problematiku sekt. První kapitola se soustředila na definici pojmu „sekta“, objasnění dalších souvisejících termínů a také na představení různých klasifikací těchto společenství. Následující kapitola podrobně popsala charakteristické rysy sekt a analyzovala rizika, která mohou představovat pro jednotlivce, kteří s nimi přijdou do kontaktu nebo se stanou jejich členy. Třetí kapitola se zabývala společenským vnímáním sekt a významnou rolí médií při formování tohoto vnímání, přičemž byla věnována pozornost i existujícím stereotypům. Čtvrtá kapitola představila konkrétní příklady vybraných sekt, které sloužily k představení potenciálních rizik spojených s jejich působením. Závěrečná, pátá kapitola teoretické části se pak věnovala možnostem a významu prevence v této oblasti.

Empirická část práce analyzovala výsledky kvantitativního výzkumného šetření, formou dotazníku, které bylo zaměřeno na vnímání sekt v české společnosti. Šetření proběhlo online formou s využitím Likertovy škály, přičemž data byla získána od 111 respondentů.

Výsledky potvrdily všechny stanovené hypotézy. Z výsledků vyplývá, že sekty jsou veřejností vnímány převážně negativně a nejčastěji si se sektami spojují se Svědky Jehovovy. Manipulace a ovlivňování myšlení byly označeny za primární rizika spojená se sektami. Zároveň se potvrdila i vedlejší hypotéza, podle níž respondenti považují sociální problémy (např. osamělost, izolaci apod.) za jeden z důvodů, proč se jednotlivci mohou rozhodnout vstoupit do sekt.

Mezi limity lze zařadit zejména charakter výzkumného vzorku, kdy dotazník rozesílán online formou mohl ovlivnit zastoupení starších věkových skupin. Ty jsou na internetovém rozhraní aktivní výrazně v menším měřítku. Pro získání přesnějších dat by budoucí výzkumy mohly kombinovat různé metody sběru dat, např. rozhovory či tištěné dotazníky.

Přínosem této práce je získání pohledu veřejnosti na problematiku sekt a také poukázání na potřebu prevence. Jak již bylo nastíněno v teoretické části práce, prevence by se mohla věnovat rozvoji kritického myšlení, budování zdravých sociálních vztahů

apod. Za vhodné se jeví zakomponování těchto témat do vzdělávacích programů, a to na základních i středních školách.

Lze tedy konstatovat, že práce naplnila svůj cíl, poskytla teoretické hledisko na oblast sekt a tím připravila zázemí pro empirickou část práce. Ta přinesla pohled na postoje veřejnosti. S ohledem na tuto oblast by bylo vhodné navázat dalším výzkumem zabývajícím se míry důvěry veřejnosti v mediální obraz sekt.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

ABGRALL, Jean-Marie. *Mechanismus sekt*. Praha: Karolinum, 2000. 253 s. ISBN 8071847747.

BARRETT, David V. *Sekty, kulty & alternativní náboženství*. Praha: Železný, 1998. 420 s. ISBN 80-240-0066-0.

BLAŽEK, Roman, POKORNÝ, Vratislav a TELCOVÁ, Jana. *Nebezpečí sekt*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002. 239 s. ISBN 80-86568-07-5.

BÜCHNER, Barbara a KREČMER, Miloslav. *Co máme vědět o sektách*. Praha: Amulet, 1999. 127 s. ISBN 80-86299-02-3.

COWAN, Douglas a BROMLEY, David. *Sekty a nová náboženství*. Praha: Grada, 2013. 224 s. ISBN 978-80-247-8420-5.

DOLISTA, Josef a TŮMA, Jiří. *Problematika a prevence „nových náboženských hnutí": vliv „nových náboženských hnutí" na jedince a problematika prevence*. Brno: L. Marek, 2010. 146 s. ISBN 978-80-87127-25-4.

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. 231 s. ISBN 978-80-247-5046-0.

IHAMPLOVÁ, Dana. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*. Praha: Karolinum, 2013. 152 s. ISBN 978-80-246-2431-0.

HASSAN, Steven a ČULÍK, Jan. *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů*. Brno: Nakladatelství T. Janečka, 1994. 286 s. ISBN 80-85880-03-2.

HAVLÍČEK, Tomáš, KLINGOROVÁ, Kamila a kol. *Postsekularismus v Česku: trendy a regionální souvislosti*. Praha: P3K, 2020. 170 s. ISBN 978-80-7667-016-7.

HOLÝ, Ivan. *Současné náboženské sektářství*. Praha: Horizont, 1988. 94 s.

CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. 172 s. ISBN 80-7201-265-7.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Filosofický slovník*. 2. opr. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. 463 s. ISBN 80-7182-064-4.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Malý slovník sekt: sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 143 s. ISBN 80-7192-246-3.

KOŘÍNEK, Martin. Zemřel Sun Myung Moon. *Dingir: časopis o současné náboženské scéně*. 2012, roč. 15, č. 4, s. 122-123. ISSN 1212-1371.

KYJOVSKÁ, Markéta. *Psychická manipulace členů v sektách*. Brno, 2011. 73 s. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Ivan Nedoma.

LAŠEK, Jan a LOUDOVÁ, Irena. *Rodina jako základ vývoje morálky a občanských postojů dětí*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. 116 s. ISBN 978-80-7435-335-2.

LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. Religionistika. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 181 s. ISBN 80-210-1645-0.

LUŽNÝ, Dušan a VÁCLAVÍK, David. *Individualizace náboženství a identita: poznámky k současné sociologii náboženství*. Praha: Malvern, 2010. 351 s. ISBN 978-80-86702-69-8.

MATOUŠEK, Oldřich a KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.

NOVOTNÝ, Tomáš a VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Základní orientace v nových náboženských směrech*. 3. vyd. Praha: Oliva, 1995. 47 s. ISBN 80-85942-00-3.

PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. 749 s. ISBN 80-7184-311-3.

PROFANT, Vít a Ivan Odilo ŠTAMPACH. Co je a co není sekta. *Dingir: časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích*. 2000, **3** (4): s. 5-6. ISSN 1212-1371.

SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránků stávají vlci*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2020. 172 s. ISBN 978-80-7509-723-1.

TŮMA, Jiří. *Sociální práce a nová náboženská hnutí*. Brno: L. Marek, 2011. 122 s. ISBN 978-80-87127-31-5.

TYCHO, A. P. a ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Tak mnoho cest: příručka o náboženství, sektách, New Age a nových duchovních směrech*. Olomouc: Spolek moravských nakladatelů, 2001. 308 s. ISBN 80-238-7253-2.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Beletrie. Praha: Beta Books, 2007. ISBN 978-80-86851-64-8.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*. Brno: L. Marek, 2005. 233 s. ISBN 80-86263-69-X.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženství a násilí*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. 285 s. ISBN 978-80-246-2861-5.

ZIMBARDO, Philip G.; KAŠPAR, Radek a KRÁLÍKOVÁ, Marika. *Luciferův efekt: jak se z dobrých lidí stávají lidé zlí*. 2. vyd. Praha: Academia, 2021. 625 s. ISBN 978-80-200-3281-2.

Internetové zdroje

BARKER, E. *The Cult as a Social Problem*. [online]. 2011 [cit. 2024-05-19]. Dostupné z: https://www.academia.edu/100635124/The_Cult_as_a_Social_Problem.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CS 2010-2024 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Náboženská víra* [online]. Sčítání lidu, domů a bytů, 2021 [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: https://scitani.gov.cz/nabozenska-vira.

GONZÁLEZ, Irene et al. Evidence of Psychological Manipulation in the Process of Violent Radicalization: An Investigation of the 17-A Cell. *Frontiers in Psychiatry* [online]. 2022, vol. 13, Dostupné z: https://doi.org/10.3389/fpsyt.2022.789051.

GRANT, Shaelen. *The Cultic Lifecycle: A Thematic Analysis of Fulfillment and Fear in Cult Membership* [online]. New York, 2022 [cit. 2025-02-21]. Dostupné z: https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=jj_etds. Thesis. Univerzity of New York/.

GREEN, Mattie Elizabeth**.** Post-Cult Financial Recovery [online]. *International Cultic Studies Association*, bez data. [cit. 2025-02-18]. Dostupné z: https://www.icsahome.com/elibrary/topics/articles/post-cult-financial-recovery-greene.

HADDING, Cecilia et al. Being in-between; exploring former cult members' experiences of an acculturation process using the cultural formulation interview (DSM-5). *Front. Psychiatry* [online]. 2023, vol 14 [cit. 2025-03-05]. Available from: https://doi.org/10.3389/fpsyt.2023.1142189.

HAMMONDS, Kyle A. a KRAMER, Michael W. Communicating Cultism in the Media: Discursive Sense-Giving of Cult Status. *Journalism & Mass Communication Quarterly*

[online]. 2022 [cit. 2025-04-10]. Dostupné z: https://doi.org/10.1177/10776990221088762.

LUŽNÝ, Dušan a NAVRÁTILOVÁ, Jolana**.** Nová náboženská hnutí a současná česká společnost. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* [online]. 2001, 37(6), s. 651–667. [cit. 2025-02-10]. Dostupné z: https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2001/11/13.pdf.

MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Církve a náboženské společnosti* [online]. Praha: Ministerstvo kultury ČR [cit. 2025-04-16]. Dostupné z: https://www-cns.mkcr.cz/cns_internet/.

MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Integrační proces muslimů v ČR: Pilotní projekt* [online]. 2006/2007 [cit. 2025-04-08]. Dostupné z: https://mv.gov.cz/soubor/integracni-proces-muslimu-v-cr-pilotni-projekt.aspx.

MISAUEROVÁ, Anežka. *Dětství v sektě*. [online]. 2012. [cit. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/detstvi-sekta>.

NÁRODNÍ ZDRAVOTNICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL. *Závislost: základní informace* [online]. Praha: NZIP, [cit. 2025-02-18]. Dostupné z: https://www.nzip.cz/clanek/320-zavislost-zakladni-informace.

NEŠPOR, Zdeněk R. Kult. In: *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., naposledy editováno 11. 12. 2017 [cit. 2024-05-16]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kult.

NOLAN, Huw, WISE, Jenny, MCLEAN, Lesley. *The Clothes Maketh the Cult: The Myth of the Cult and Pop Culture. M/C Journal* [online]. 2023, roč. 26, č. 1 [cit. 2025-04-08]. Dostupné z: https://doi.org/10.5204/mcj.2971.

ONDRÁČKOVÁ, Dominika J. *Sekty a nová náboženská hnutí – bezpečnostní hrozba?* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2009 [cit. 2025-03-18]. Dostupné z: https://mv.gov.cz/clanek/sekty-a-nova-nabozenska-hnuti-bezpecnostni-hrozba.aspx.

RECOVER FROM COERCIVE CONTROL. *What is Coercive Control?* [online]. 2024. [cit. 2025-03-08]. Dostupné z: https://www.recoverfromcoercivecontrol.com/what-is-coercive-control.

RESTORE MENTAL HEALTH. *The Mental Health of Cult Leaders* [online]. 2025 [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: https://restore-mentalhealth.com/mental-health-cult-leaders/.

RESTORE MENTAL HEALTH. *What Is Narcissistic Personality Disorder?* [online]. Publikováno 18. května 2023 [cit. 2025-04-12]. Dostupné z: https://restore-mentalhealth.com/narcissistic-personality-disorder/.

SCHLITSKÁ, Kateřina. *O společnosti* [online]. Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, 2006 [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: https://sekty.cz/o-spolecnosti/.

SPENCER, Renee. The Many Faces of Exploitation in Cults [online]. *Recover From Coercive Control*, 2024 [cit. 2025-03-17]. Dostupné z: https://www.recoverfromcoercivecontrol.com/post/the-many-faces-of-exploitation-in-cults.

STARK, Rodney a BAINBRIDGE, William Sims. *Of Churches, Sects, and Cults: Preliminary Concepts for a Theory of Religious Movements. Journal for the Scientific Study of Religion* [online]. 1979, roč. 18, č. 2, s. 117-131 [cit. 2023-07-10]. ISSN 0021-8294. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/1385935.

ŠMÍDOVÁ, Olga. *O stereotypech v médiích aneb Svět, který vidí média* [online]. Metodický portál RVP, 2005 [cit. 2025-03-15]. Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/284/o-stereotypech-v-mediich-aneb-svet-ktery-vidi-media.html.

TAOFEEK, Adedokun. *Cults in Popular Culture: Representation vs. Reality* [online]. ResearchGate, 2024 [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/386275768_Cults_in_Popular_Culture_Representation_vs_Reality.

TOPINKA, Daniel. *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt* [online]. Ostrava: VeryVision, s.r.o., 2006/2007. 101 s. [cit. 2025-02-12]. Dostupné z: https://mv.gov.cz/soubor/integracni-proces-muslimu-v-cr-pilotni-projekt.aspx.

TROELTSCH, Ernst. *The Social Teaching of the Christian Churches* [online]. Louisville: Westminster/John Knox Press, 1992. [cit. 2025-03-30]. Dostupné z: https://archive.org/details/socialteachingof0001troe.

TŮMA, Jiří. *Vnímání a informovanost alternativní religiozity v české společnosti* [online]. Příbram: Detašované pracoviště VSZaSP sv., 2013. [cit. 2025-03-12]. Dostupné z: https://www.szspektrum.eu/jiri-tuma-vnimani-a-informovanost-alternativni-religiozity-v-ceske-spolecnosti/.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství* [online]. Praha, 2006. 282 s. [cit. 2025-03-15]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/8955/140048521.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Doktorská disertační práce. Univerzita Karlova. Husitská teologická fakulta. Vedoucí práce Ján Liguš.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. Kontroverzní témata ve spiritualitě. *Dingir* [online]. 2012, roč. 15, č. 3 [cit. 2025-04-08]. Dostupné z: https://dingir.cz/archiv/Dingir312.pdf.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. Prevencia v oblasti siekt. *Sociálna prevencia* [online]. Bratislava: Národné osvetové centrum, 2016, 11 (2): 2-34 [cit. 2025-03-17]. ISSN 1336-9679. Dostupné z: https://www.nocka.sk/wp-content/uploads/2018/09/SP-2016-02.pdf.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Spor o to, co je náboženství, jako znamení dnešní doby* [online]. Dingir, 2021 [cit. 2025-03-17]. Dostupné z: https://info.dingir.cz/2021/06/spor-o-to-co-je-nabozenstvi-jako-znameni-dnesni-doby/.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. Prevence v oblasti sekt. *Prevence* [online]. [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: http://www.zvojtisek.cz/dokumenty/clanky/prevence_v_oblasti_sekt.pdf.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Věkové kategorie respondentů 46
Tabulka 2 Nevyšší dosažené vzdělání 47
Tabulka 3 Názvy sekt uvedené respondenty 49
Tabulka 4 Subjektivní vnímání pojmu „sekta“ 50
Tabulka 5 Míra souhlasu s tvrzením o nebezpečnosti sekt 52
Tabulka 6 Postoj k lidem s označením „sekta“ 53
Tabulka 7 Souhlas s tvrzením o používání manipulace sektami 55
Tabulka 8 Hodnocení míry rizika – finanční vykořisťování členů 56
Tabulka 9 Hodnocení míry rizika – manipulace 57
Tabulka 10 Hodnocení míry rizika – izolace od rodiny a přátel 57
Tabulka 11 Hodnocení míry rizika – omezování osobní svobody 58
Tabulka 12 Míra souhlasu s tvrzením o manipulaci 59
Tabulka 13 Míra významu sociálních problémů při vstupu do sekty 60
Tabulka 14 Míra souhlasu s tvrzením o vyšší náchylnosti lidí se sociálními problémy ke vstupu do sekty 62

Seznam grafů

Graf 1 Věková skupina respondentů dotazníku 47
Graf 2 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů dotazníku 48
Graf 3 Názvy sekt uvedené respondenty 50
Graf 4 Subjektivní vnímání pojmu „sekta“ 51
Graf 5 Míra souhlasu s tvrzením o nebezpečnosti sekt 53
Graf 6 Postoj k lidem s označením "sekta" 54
Graf 7 Souhlas s tvrzením o používání manipulace sektami 55
Graf 8 Míra rizika 4 klíčových praktik 58
Graf 9 Míra souhlasu s tvrzením o nebezpečnosti manipulace 60
Graf 10 Míra významu sociálních problémů při vstupu do sekty 61
Graf 11 Míra souhlasu s tvrzením o vyšší náchylnosti 62

Přílohy

Příloha A *Dotazník výzkumného šetření*

Dobrý den,
jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální patologie a prevence na Univerzitě Hradec Králové a zpracovávám bakalářskou práci zaměřenou na problematiku sekt a jejich působení ve společnosti. Obracím se na Vás s velikou prosbou o vyplnění anonymního dotazníku, který je určen **osobám starším 18 let**. Veškeré údaje budou použity výhradně pro účely mé závěrečné práce.
Budu moc ráda, pokud mi dáte chvilku Vašeho času :) Předem děkuji za ochotu a spolupráci.

1. Vaše věková skupina:

- 18–30 let
- 31–50 let
- 51–65 let
- 66 let a více

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní
- středoškolské bez maturity
- středoškolské s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

3. Když slyšíte slovo „sekta“, jaká se Vám vybaví? (otevřená otázka)

4. Když slyšíte slovo „sekta“, jaké pocity to ve Vás vyvolává?

- spíše negativní
- neutrální
- spíše pozitivní
- velmi pozitivní

5. Do jaké míry souhlasíte s tvrzením: „Sekty představují nebezpečí pro společnost.“

- rozhodně souhlasím
- spíše souhlasím
- nevím / nemám názor
- spíše nesouhlasím
- rozhodně nesouhlasím

6. Jak byste hodnotil/a svůj postoj k lidem, kteří jsou členy skupin označovaných jako sekty?

- velmi nedůvěřivý
- spíše důvěřivý
- neutrální
- spíše důvěřivý
- velmi důvěřivý

7. Do jaké míry souhlasíte s tvrzením: „Sekty používají propracované metody k získávání kontroly nad myšlením svých členů.“

- rozhodně nesouhlasím
- spíše nesouhlasím
- nevím / nemám názor
- spíše souhlasím
- rozhodně souhlasím

8. Jak byste hodnotil/a míru rizika následujících praktik spojených s činností sekt? (pro každý faktor použijte škálu 1-5, kde 1 = minimální riziko, 5 = maximální riziko)

- finanční vykořisťování členů
- manipulace a ovlivňování myšlení
- izolace od rodiny a přátel
- omezování osobní svobody

9. Do jaké míry souhlasíte s tvrzením: „Manipulace je nebezpečnější než jiné aspekty působení sekt.“

- rozhodně nesouhlasím
- spíše nesouhlasím

- nevím / nemám názor
- spíše souhlasím
- rozhodně souhlasím

10. Jak významnou roli podle Vás hrají sociální problémy při rozhodování jednotlivce vstoupit do sekty? (sociální problémy: osamělost, sociální izolace, rodinné problémy, krize identity, sociální vyloučení)

Zcela nevýznamnou (1) (2) (3) (4) (5) velmi významnou

11. Do jaké míry souhlasíte s tvrzením: „Lidé v obtížných životních situacích jsou náchylnější vstoupit do sekty než lidé bez sociálních problémů.“ (sociální problémy: osamělost, sociální izolace, rodinné problémy, krize identity, sociální vyloučení)

- rozhodně nesouhlasím
- spíše nesouhlasím
- nevím / nemám názor
- spíše souhlasím
- rozhodně souhlasím